

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 8. SEPTEMBER 1978

ŠTEV. 36 (1882)

V ponedeljek se pričinja tudi na Koroškem novo šolsko leto. Za mnoge starše in seveda tudi šolarje pomeni to konec mirnega brezskrbnega življenja, ki so ga lahko uživali v počitnicah — cela dva meseca.

Treba bo torej spet zgodaj vstajati, skrbeti, da pride otrok pravočasno v šolo, da napravi domačo nalogo, treba bo tolažiti, vzeti resno težavo v življenju malega šolarčka in mu pomagati, ne nazadnje pa se bo potrebno tudi veseliti njegovih majhnih in

Za zблиžanje narodov - dvojezično je boljše!

večjih uspehov v šolskem življenju. Vse to pa pomeni skrb in odgovornost na ramah staršev, ki znajo vzeti resno tudi otroka.

Za nas koroške Slovence pa pomeni začetek novega šolskega leta še skrb več, še več odgovornosti — ta skrb, ta odgovornost pa je prijava otroka k dvojezičnemu pouku. Morda se zdi nekaterim beseda „skrb“ v tej zvezi malo pretirana, da pa ni tako, je še najbolj razvidno iz dejstva, da prijave k dvojezičnemu pouku na Koroškem lahko pomeni večje ali manjše konflikte na vasi, med netolerantnimi znanci, večkrat celo na delovnem mestu.

Starši, ki jih ne ustraši mnenje znancev, da je od otroka preveč zahtevano, če se mora učiti že v ljudski šoli dva jezika — ker vedo, da je znanstveno že zdavnaj dokazano, da učenje dveh jezikov v prvih šolskih letih celo pospešuje inteligenčnost in da so, gledano v povprečju, celo v nemški gramatiki boljši tisti otroci, ki so prijavljeni tudi k slovenščini — pa se pustijo včasih kar hitro splašiti, če opazijo, da zafkravajo ali celo zasovražijo otroka zaradi prijave k dvojezičnemu pouku učitelji in znanci, da jih imajo za manj vredne (kakšna logika!) drugi otroci, zlasti pa še, če imajo starši sami zaradi te prijave sitnosti in težave v službi.

Iz naštetih dejstev je razvidno, na katerem področju leži „moč“ propagande slovenski manjšini nenaklonjenih krogov večinskega naroda. Njihova moč ni znanstveno podkavana (nasprotno!), njihova moč je v ustni propagandi, v hujskanju, zaničevanju, krivičnem ravnanju na delovnem mestu in v šoli, zasramovanju, včasih celo sovraštvu. Tudi ti krogi pa se sicer prav dobro zavedajo (saj niso od včeraj, čeprav imamo po njihovem ravnanju včasih lahko ta vtis), da je dvojezičnost prednost in to tudi dostikrat dokazujejo, če na primer gre za gospodarske prednosti na primer v trgovinah ali če se nahajajo v Jugoslaviji itd.

Ravno v današnjem času, ko se svet z vedno večjo tehnizacijo vse bolj „zmanjšuje“, ko se zblizujejo narodi, je znanje več jezikov samo prednost, zlasti pa še, če sta dva jezika različnega izvora, kot v našem primeru slovanskega in germanskega in odpirata človeku tako svet v dve čisto različni kulturi.

To je sicer samo nekaj misli ob začetku novega šolskega leta, ki pa jih je vsekakor treba tudi upoštevati. Tako lahko samo še enkrat apeliramo na vse starše, ki hočejo skrbeti za dobrobit svojih otrok in ki so informirani tudi z znanstvenimi ravni, da je prednost v dvojezičnosti: Prijavite otroke k dvojezičnemu pouku in doprinesite s tem k boljšemu razumevanju med narodi! Dvojezično je boljše!

OB PRIČAKOVANEM OBISKU
BOLGARSKEGA PREDSEDNIKA ŽIVKOVA NA KOROŠKEM:

Sorodnost v zanikanju obstoja manjšin

Sredi septembra bo prišel na uradni obisk v Avstrijo in na Koroško predsednik Bolgarije Todor Živkov. Ta obisk bi nedvomno lahko veliko prispeval k boljšemu in plodovitejšemu sodelovanju med Avstrijo in Bolgarijo, tako na političnem kakor tudi kulturnem in gospodarskem področju, saj ima Avstrija številne težave s stiki in odnosi z državami vzhodnega bloka, ki jih čestokrat tudi sama zakrivi. Zboljšanje odnosov med Avstrijo in Bolgarijo je nedvomno koristno za boljše razumevanje med narodi, za popuščanje napetosti v Evropi in za boljše sodelovanje med državami različnih družbenih ureditev.

Obisk bolgarskega predsednika, če bi služil samo tem namenom, bi nedvomno pomenil novo raven avstrijsko-bolgarskega sodelovanja. Vendar vse kaže, da bo ta obisk služil tudi še drugim, manj prijetnim in nam škodljivim namenom. Kajti gotovo ni samo naključje, da bo Živkov med svojim obiskom v Avstriji obiskal tudi Koroško prestolnico Celovec in se tu srečal s svojim somišljenikom (glede manjšinskih vprašanj), deželnim glavarjem Wagnerjem. Avstrija je pogostokrat cilj uradnih državnih obiskov, vendar je le redko kdaj cilj takšnih obiskov dežela Koroška. Običajno se oficialni gostje med svojim avstrijskim bivanjem mudijo na Dunaju, morda obiščejo tudi še industrijo VOEST v Linzu, včasih si ogledajo tudi še Salzburg — le redko se protokolarni šefi Avstrije spomnijo, da bi ob takih prilikah svoje goste peljali tudi na Koroško, ki je prav tako bogata naravnih lepot in je še posebno zanimiva zaradi tega, ker tu živita dva naroda: nemško-govoreči in slovenski. Vendar Avstrija to kaj rada zamolči, saj bi se morala sramovati svoje izredno protimanjšinske politike, ki bi bodla vsakega v oči, ki bi se kaj več zanimal za politični in pravni položaj naše narodne skupnosti.

Očitno je uradna Avstrija, ki je zadolžena, da poskrbi za protokol

državnega obiska in s tem v zvezi seveda tudi za potovalno smer svojih uradnih gostov, menja, da se ji pred Bolgarijo svoje nedemokratske manjšinske politike in zakonodaje ni treba sramovati in da bo našla v predstavnikih Bolgarije zavestnike za svojo politiko. V tej zadevi verjetno tudi ni na napačni poti saj je tudi Bolgarija soočena s problemi jugoslovanske manjšine in hkrati tudi zagrizena nasprotnica zadovoljive in miroljubne ter pravične rešitve problema Makedoncev. Tudi Bolgarija se v zadnjem času poslužuje ostre, podobno hujskaške antijugoslovanske in protimanjšinske politike, kot je to izvedla avstrijska vlada glede ugotavljanja manjšine in zakona o narodnih skupinah. Similis similis gaudet, pravi latinski pregovor, podobni se podobnemu dopade, in ta podobna politika proti manjšinam je verjetno tudi vez med Avstrijo in Bolgarijo.

Podobnosti med Avstrijo in Bolgarijo, glede ravnanja z jugoslovanskima manjšinama, je presenetljivo mnogo: kakor se postavlja Avstrija na stališče, da ne ve, kje bi Slovenci živeli, tako zanikajo bolgarske oblasti obstoj makedonske narodnosti v Bolgariji, v zadnjem času pa celo nesramno izjavljajo, da makedonskega naroda sploh ni.

Primorski Slovenci v novi fazi boja za izpolnitev osimskega sporazuma

Kakor je bilo po zmagah raznih reakcionarnih skupin pri regionalnih volitvah v Italiji pričakovati, bo morala slovenska narodna skupnost na Primorskem poostriiti boj za narodno enakopravnost proti italijanskemu šovinizmu.

Čeprav je v osimskem sporazumu jasno izdelana črta za rešitev manjšinskih problemov med Jugoslavijo in Italijo, se italijanske oblasti zdaj trudijo, da bi mimo upravičenih zahtev primorskih Slovencev reševale odprta vprašanja Slovencev v Italiji. Tako je v zadnjem času prišla na dan alarmantna vest, da je rimska vlada že izdelala osnutek pooblaščenega odloka, ki zadeva primorske Slovence. Ta osnutek predvideva skrajno omejitve že obstoječih pravic primorskih Slovencev, saj predvideva določene narodne pravice samo na Tržaškem. „Ostala naj bi torej nesprejemljiva delitev Slovencev v kategorije po pokrajinah, v katerih živimo, v nasprotju s soglasno zahtevo vse naše skupnosti in demokratičnih sil po enotnem obravnavanju naših narodnostnih pravic“ piše s tem v zvezi Primorski dnevnik. Rimski osnutek ima marsikatero sličnost z avstrijskim zakonom o narodnih skupinah, saj je bil prav tako izdelan brez sodelovanja s prizadeto manjšino in je podobno v nasprotju z osimskim sporazumom, kakor nasprotuje avstrijska zakonodaja členu 7 avstrijske državne pogodbe.

Boj proti diskriminaciji manjšin pred forumom Združenih narodov

28. avgusta se je v Ženevi začelo zasedanje podkomisije Organizacije Združenih narodov za boj proti vsem oblikam diskriminacije in za varstvo manjšin. To je že 31. zasedanje podkomisije, ki jo je leta 1974 ustanovila komisija Združenih narodov za človekove pravice. V omenjeni podkomisiji je 26 izvedencev, ki so hkrati predstavniki posameznih držav.

To zasedanje se vrši v času, ko se vse manjšine na svetu zbuja in odločneje zahtevajo svoje osnovne človekove in nacionalne pravice: od Črncev in Indijancev v ZDA preko narodnostnih manjšin v Evropi, npr. Korzi v Franciji, Irca v Veliki Britaniji, mi koroški Slovenci v Avstriji in še številne druge narodnostne in verske manjšine, kajti povsod tam vlada protimanjšinsko vzdušje in povsod tam raste tudi odpor prizadetih in boj za njihove pravice. Ta boj uživa ugled med demokratičnimi množicami na svetu.

Dnevni red 31. zasedanja podkomisije, ki bo trajalo do 15. septembra, predvideva razprave o kršitvah človekovih pravic na svetu, bivanju v zaporih ne da bi zapornikom sodili in podobnih kršitvah človekovih svoboščin. V zvezi s tem so pripravili posebno poročilo o položaju v Čilu. Ena imed teh pa bo tudi položaj ameriških Indijancev. Poleg tega pa bo tudi podkomisija proučila rezultate svetovne konference za boj proti rasizmu in rasnemu razlikovanju, proučili pa bodo tudi varstvo pravic narodnostnih manjšin.

O nekaterih vprašanjih bo podkomisija sprejela lastne resolucije, o drugih vprašanjih pa bo izoblikovala osnutke resolucij in priporočila, ki jih bo nato sprejela komisija ZN za človekove pravice.

Na dnevnem redu je tudi poročilo o suženjstvu in trgovini s sužnji na svetu (kar zveni skoraj neverjetno). Posebna skupina izvedencev, ki ji predseduje univ. profesor iz Beograda dr. Brane Jankovič, je proučila ta problem in podala ZN poročilo, v katerem med drugim ugotavlja, da je apartheid kot sistem oblasti v Južni Afriki v bistvu sužnje-posesniški sistem.

Vsekakor bodo sklepi ZN, izdelani na podlagi teh razprav, korak naprej v boju vseh zatiranih manjšin in njihovem prizadevanju za enakopravnost in odpravo vsake vrste rasizma.

To pa ni bilo vedno tako: ko je bila Bolgarija pred približno tridesetimi leti, torej tik po osvoboditvi izpod fašizma, pod vodstvom velikega antifašista, revolucionarja in komunista Georgija Dimitrova, za bolgarske oblasti ni bilo dvoma, da je treba vsepovsod utrditi in izgraditi enakopravnost makedonskega naroda v Bolgariji. Po drugi svetovni vojni so pri ljudskem štetju v Bolgariji našli še nad 200.000 Makedoncev, ki so imeli nad 300 svojih šol, gledališč in drugih kulturnih ustanov. Še leta 1946 je Dimitrov poudaril: „Brez neusmiljenega uničenja bolgarskega šovinizma izgradnja novorojene Bolgarije ni mogoča“ in zahteval: „Nobene razdelitve Makedonije ali prizadevanj za njeno obvladanje in za podredivost Makedoncev, katerih pretežni del si je v okviru federativne ljudske republike Jugoslavije pridobil svojo narodnostno svobodo in enakopravnost!“

Danes pa trdijo bolgarske oblasti — podobno kakor Kärntner Heimatsdienst in avstrijska buržuazija ob primeru koroških Slovencev — da makedonske manjšine oziroma makedonskega naroda v Bolgariji ni. Zanikati hočejo obstoj Makedoncev. To pa pomeni nič drugega kot izrazito nedemokratično, protimanjšinsko in antijugoslovansko stališče. „Če se trudijo, da bi makedonski naciji vsilili bolgarski etniški značaj, potem to ni nič drugega kot stalen povod za teritorialne zahteve Bolgarije nasproti SFR Jugoslaviji“ je s tem v zvezi pred nedavnim dejal član predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije Grličkov.

Vsekakor vse kaže, da mnenje, ki vlada med koroškimi Slovenci, da obisk zaliralca makedonskega naroda Živkova pri njegovem somišljeniku Wagnerju na Koroškem ne pomeni nič drugega kot medsebojno podporo in izmenjavo izkušenj, kako bi se dalo učinkoviteje zatreti svobodoljubnost in boj za pravice prizadetih manjšin, ni napačno. Obe strani imata opraviti z jugoslovanskima manjšinama in matična država Jugoslavija se živo in zavzeto zavzema za pravice svojih manjšin v inozemstvu, kakor tudi zglede rešuje probleme manjšin v lastni državi. Tako si Avstrija kot Bolgarija obetata, da bi skupno lahko nastopali proti pravičnim zahtevam Jugoslavije in si tako hočeta zasigurati medsebojno podporo za svojo protimanjšinsko politiko.

Ker gre to na račun prizadetih manjšin, je treba te namene razkrinkati in preprečiti! Slovenci in Makedonci bodo morali še naprej vztrajati v svoji pravični borbi za enakopravnost in odpravo vsakovrstne diskriminacije v obeh omenjenih državah, katerih uradne oblasti to enakopravnost ne priznajo!

Koroška glasbena jesen

Letos jeseni bo prva prireditev, ki so jo organizatorji imenovali Koroška glasbena jesen. Ta prireditev naj bi povezovala koncertno dejavnost na območju jugoslovanske Koroške in avstrijske Koroške, prireditev pa naj bi v bodočnosti postala redna, širila pa naj bi predvsem resno glasbo tudi pri nas na avstrijskem Koroškem. Organizatorji teh prireditev so Slovenska prosvetna zveza iz Celovca, kulturna skupnost Ravne na Koroškem in kulturna skupnost Slovenj Gradec v Jugoslaviji.

Letos so v okviru Koroške glasbene jeseni načrtovani štirje koncerti, in sicer v Slovenj Gradcu, na Ravnah na Koroškem, v Celovcu in v Pliberku, sodelovali pa bodo Zagrebški solisti s čembalistom Jankom Šetincem iz Maribora, Pihalni kvintet RTV Ljubljana, Eva Novšak-Houška ob spremljavi pianista Ljuba Rancigaja in ansambel Collegium Musicum iz Maribora, ki letos slavi desetletnico svojega delovanja.

Kncert, ki je načrtovan v Pliberku, bo nagovarjal predvsem mladino, udeležili pa se ga bodo seveda lahko tudi drugi. Prva koroška glasbena jesen pa se bo vršila v času druge polovice septembra in prve polovice oktobra 1978.

Obiskali nas bodo člani Kmečke zveze s Tržaškega

V soboto 23. in nedeljo 24. septembra tega leta nas bo obiskalo približno sto kmetov s Tržaškega v Italiji. Srečali se bodo pri tej priložnosti z našimi rojaki tudi ob kulturnem programu. V soboto 23. septembra bodo naši predstavniki Slovenske kmečke zveze pričakovali izletnike na meji in jih nato tudi spremljali med vsem obiskom. Okoli enajste ure je načrtovan prvi postanek in v slovenskem hotelu Antonič na Reki v Rožni dolini. Po krajšem oddihu in okrepčilu pa se bodo izletniki odpeljali naprej, skozi Rož, Borovlje, Šmarjeto in Galicijo do Zelezne Kaple.

V Zelezni Kapli bodo obedovali v slovenskem hotelu „Obir“, popoldne pa si bodo ogledali še posojilnico, spomnili pa se bodo ob tej priložnosti tudi padlih v narodno-osvobodilnem boju. Nadaljnja pot jih bo vodila v Globasnico, kjer si bodo ogledali Kmečko gospodarsko zadrugo. Po večerji, ki bo spel v hotelu „Obir“ v Zelezni Kapli, pa bodo slovenske organizacije priredile gostom tudi pester kulturni program.

V nedeljo bodo izletniki nadaljevali pot. Odpeljali se bodo na Gosposvetsko polje, tam si bodo ogledali vojskoviški prestol in druge zanimivosti. Obedovali bodo v Bilčovsu, nato pa se bodo še seznanili z lepotami Vrbskega jezera in njegove okolice. V okviru izleta pa bodo tudi obiskali še slovenski obrat pri Baškem jezeru.

Srečanje bo služilo predvsem tudi boljšemu spoznavanju in navezovanju prijateljskih stikov naših rojakov s Tržačani. Poleg zanimivosti na Koroškem bodo gostje lahko spoznavali tudi naše probleme v borbi za jezikovne pravice in enakopravnost, zblížali pa se bodo lahko tudi v strokovnih razgovorih s predstavniki naše Slovenske kmečke zveze na Koroškem. Ob tej priložnosti pa bomo seveda tudi mi lahko zvedeli več o problemih tržaške Kmečke zveze in slovenske manjšine v Italiji.

Evropsko odporniško gibanje je proti zastaranju vojnih zločinov

Vlada Zvezne republike Nemčije namerava objaviti letos popolno dokumentacijo o preganjanju nacističnih zločincev po drugi svetovni vojni, obrnila se je v tej zvezi že na več držav in jih opozorila tudi na dejstvo, da bo prihodnje leto, to se pravi leta 1979, potekel rok za kazenski pregon nacističnih vojnih zločincev. V tej zvezi je govora tudi o morebitnem podalšanju roka za preganjanje teh zločincev še po koncu leta 1979.

Od leta 1945 do 1. januarja letos je bilo v Nemčiji pred sodiščem približno 82.667 oseb, ki so vse bile obdolžene, da so sodelovale pri nacističnih zločinih. Obsojeno pa jih je bilo samo 6.425, od teh 12 na smrt (ti pa so bili pomiloščeni na dosmrtni zapor). Začasno tečejo še postopki proti 3.618 osebam, ki so obdolžene zločinov med drugo svetovno vojno. Evropska odpor-

niška gibanja so sedaj pozvala vlado Zvezne republike Nemčije, naj na vsak način podaljša rok za pregon vojnih zločincev. Udeleženci konference evropskega odporniškega gibanja pa se zavzemajo v tej zvezi tudi še za boj proti neonacizmu in za obsodbo hujskačev k novi vojni.

Zdaj ko se vedno bolj bliža datum, katerega je zahodnonemški parlament v letih 1968-1969 določil za skrajni datum zastaranja vojnih zločinov proti človeštvu, in sicer 31. december 1979, se občutno množijo tudi izpadi nekdanjih nacistov, oživljajo pa se tudi razne nacistične organizacije. To je še posebno razvidno iz primera Hansa Filbingerja, nacističnega mornariškega sodnika, katerega ravnanje hočejo opravičiti branilci pač z „zakonitostmi tistega strašnega časa“.

Tudi socialdemokratski prvak Wil-

li Brandt je izjavil, da je otopela občutljivost v javnosti, kar se tiče vojnih zločincev in obsodbe le-teh. V tej zvezi pa je Brandt dejal, da pomeni potegniti dokončno črto pod določenim obdobjem v nemški zgodovini, vrniti se po drugi poti k tezi o „kolektivni odgovornosti“, čeprav bi v tem primeru pomenila seveda „kolektivno oprostitev“.

Zastaranje nacističnih vojnih zločinov pomeni vsekakor nevarnost, da bi se dolga leta brezuspešno iskani zločinci naselili spet pod pravimi imeni v Zvezni republiki Nemčiji, in da bi njihova zločinska dejanja ostala nekaznovana. Obstojta pa tudi nevarnost, da bi neonacistično mišljenje nekaterih krogov še bolj naraslo in da bi se ti krogi še bolj organizirali.

O dejstvu, da javnost postaja vsebolj neobčutljiva glede vojnih zločinov, priča tudi gonja nacistov proti Ani Frank. Bivši gestapovec Ernst Remmer je namreč pred nekaj časa začel širiti po Hamburgu letake, v katerih je trdil, da je „Dnevnik Ane Frank“ ponarejen, to se pravi, da ga ni napisala mala deklica, pač pa njen oče Otto Frank. Remmer je šel celo tako daleč, da je celih 33 let po končani vojni in po porazu nacizma sprožil proces proti Ani Frank, ki je bila umorjena v plinski celici že leta 1944. Otto Frank, oče male deklice, ki je star že 89 let, je moral sedaj dopotovati iz Basla v Hamburg, da lahko brani tam svojo čast in čast svoje hčerke pred nesramnim nacistom in bivšim vojnim zločincem. Zahodnonemška demokratičnost pa vse to dopušča.

njo sezono pa napovedujejo, da se bo žitna trgovina umirila ali pa celo znižala zaradi boljšega pridelka v deficitarnih deželah (kot so Indija, SZ, Kitajska).

V letu 1977 so dodelile razne ustanove mednarodne pomoči 49 deželam v razvoju 6,6 milijonov ton žita brezplačno, kupile pa so iste dežele 10,8 milijonov ton, medtem ko bodo letos potrebovale že več kot 20 milijonov ton žita.

Svetovna prehrana 1978-79 zagotovljena

V letih 1977/78 so dosegle svetovne zaloge žita 179 milijonov ton, medtem ko so v kriznih časih bile občutno manjše, znašale so takrat samo okoli 70 milijonov ton. Kljub povečanju zaloga pa cene še vedno naraščajo, predvsem zato, ker v razvojnih deželah še vedno primanjkuje hrane, zlasti pa še v afriških državah, ki imajo skoraj 230 milijonov prebivalcev.

Čeprav je bilo letos spomladi vreme ugodno, bo letošnji pridelek približno za 2 odstotka nižji od dolgotrajnega povprečja. Medtem ko so se v ZDA pridelki nekoliko znižali, so se v Kanadi celo zvišali. V Sovjetski zvezi, kjer so bile normalne vremenske razmere, napovedujejo ocenjevalci, da bo pridelek tudi letos približno na lanskoletni ravni, to se pravi, da bo vsekakor zadovoljiv. Tudi na Daljnem vzhodu so poželi letos več žita, kot lansko leto, iz Kitajske pa poročajo o močni suši in zato verjetna ne bodo dosegli povprečja prejšnjih let. Zelo dobro žetev pa napove-

dujejo iz Bangladeša, prav tako iz Koreje, Nepala in Filipinov.

V Afriki so lani imeli eno najslabših žetev, v saheljskih deželah pa še vedno vlada suša, prav tako je neugodno vreme v Angoli, Keniji, Mozambiku in Tunisu, to se pravi, da bodo tudi letos v teh deželah pridelki občutno pod povprečjem.

Pridelovanje riža začasno najbolj narašča na Kitajskem, v Bangladešu, v Indiji in na Japonskem. Samo v Indiji so na primer v lanskem letu pridelali 10 milijonov ton več riža kot v dolgoletnem povprečju. Pridelki riža se nasplošno dvigajo letno z indeksom med 4,6 do 9 odstotkov. Največ riža uvažata Indonezija (2 milijona ton), sledijo pa ji Afrika, dežele EGS in ZDA, dežele Latinske Amerike in Pakistan. Cene riža naraščajo letno približno za 5 odstotkov. Kar pa se tiče uvoza je le-ta v sezoni 1977/78 narasel v primerjavi s prejšnjo sezono kar za 3 odst. (od 61,4 na 68,8 milijonov ton). Zato pa se je znižal uvoz krmnih žit. Za nasled-

Dunajčani se pripravljajo na mednarodni jesenski velesejem

Dne 16. septembra se bo pričel 108. Dunajski mednarodni velesejem na sejmskem prostoru na Dunaju. Ta velesejem je bil v preteklosti in je tudi sedaj velikega pomena zlasti zato, ker je največja gospodarska prireditev v Avstriji hkrati pa pomembna tudi na evropski ravni. Udeležilo se ga bo letos 1814 razstavjalcev iz Avstrije in 2.185 tvrdk iz skupno 41 dežel. Trajal pa bo velesejem devet dni, do vključno 24. septembra 1978.

V središču sejmskega dogajanja bo tudi letos 16 inozemskih skupinskih razstav, ki bodo zavzemale skupno sedem sejmskih hal in tudi precej razstavnega prostora na prostem. Največjo skupinsko razstavo ima letos jeseni Bolgarija (razstavljala bo na 5000m²), sledita pa ji Sovjetska zveza (2.400 m² razstavnega prostora) in Zvezna republika Nemčija, v kateri bo letos prevladovala najmanjša dežela Nemčije Bremen. Nadalje pa so zastopane še Brazilija, Demokratična republika Nemčija, Grčija, Irak, Italija, Japonska, Jugoslavija, republika Korea, Nigerija, Poljska, Romunija, Češkoslovaška in Madžarska.

Težišče SFR Jugoslavije bodo letos na primer železarska in jeklarska industrija in področje strojništva, pomembna pa bo tudi ponudba živil v konzervah, zmrznjenega sadja, sokov in mineralnih voda. Omeniti je treba še lesno industrijo, v prvi vrsti pa pohištvo. Drugo težišče letošnjega jesenskega velesejma na Dunaju bo razstava, ki se bo imenovala „elektro in funk hihi 78“ in bo zastopala električno stroko. V tej zvezi je treba še omeniti, da bo tudi letos na sporedu bogat sejmski program avstrijskega ORF.

Velik program ima letos na Dunajskem mednarodnem jesenskem velesejmu tudi kmetijska stroka. V tej

zvezi je treba omeniti zlasti drugi mednarodni strokovni sejem kmetijskih strojev, ki bo imel letos kar največjo izbiro. Na letošnjem dunajskem velesejmu je načrtovan prvič tudi „praznik žetve“. Pri tej priložnosti bodo nastopali razni ansambli in folklorne skupine iz cele Avstrije.

Na 30.000 m² razstavnega prostora si bo letos možno ogledati tudi strokovno razstavo za gradnjo in kurjavo. Velikega pomena pa bodo tudi letos razne posebne prireditve in razstave, tako na primer „sejem iznajditeljev“, ki praznuje letos že 50. jubilej in bo prikazal najnovejše iznajdbe in probleme iznajditeljev.

Koroška bo zastopala na velesejmu na Dunaju 25 razstavjalcev-posameznikov, gospodarstvo in turizem pa bo zastopal koroški WIFI, ki si bo letos zastavil temo „Potovanje po koroških gorah in planinah“ in bo na ta način delal reklamo za koroški turizem. Prikazati hoče, da ima Koroška poleg lepih jezer tudi še druge atrakcije za turiste, in sicer gore in planine. Nagovoriti želi torej zlasti planince, ki se bodo pri tej priložnosti lahko informirali o možnostih plezanja in potovanja po koroškem gorskem svetu.

Dunajski peki bodo predstavili obiskovalcem v pekarni, ki bo obratovala na licu mesta, dve novi vrsti kruha, ki se imenujeta „kruh sreče in „prakruh“. Ta dva kruha sta naravna produkta in se odlikujeta zlasti zato, ker ugodno vplivata na celotni človeški organizem, zlasti na prebavne organe.

Izmed strokovnih sejmov pa je treba še omeniti strokovne razstave stekla, porcelana in keramike, ki bodo od 16. do 18. septembra 1978.

Po širnem svetu

LONG BEACH. Ze sredi tega meseca bo prvič poletelo poskusno letalo DC 10-30, ki ga je po naročilu JAT izdelala ameriška tvrdka „Mc Dinnel Douglas“. Kot so sporočili predstavniki te družbe, trenutno še naravnava vse naprave na letalu, zato je pričakovati, da bodo prvo jugoslovansko širokotrupno letalo ki se bo imenovalo po Nikoli Tesli, poslali Jatu do konca leta.

Letalo bo lahko sprejelo 282 potnikov, če bo potrebno, pa ga bodo lahko tako preuredili, da bo imelo 295 sedežev. Načrtovali so, da bo letalo na progi Beograd-Zagreb-New York.

LONDON. Britanska firma Maldwyn-Bowden bo Sovjetski zvezi kmalu prodala kompletno opremo za okoli 400 diskotek v skupni vrednosti skoraj 400 milijonov dolarjev. Predstavniki te firme iz Brightona, ki je opremila že vrsto v 25 državah, je te dni odpotovala v Sovjetsko zvezo, kjer se bo dogovoril o podrobnostih in podpisal sporazum. Po besedah direktorja firme Michaela Fabricanta je cilj odpiranja diskotek ustvariti čim boljše možnosti za prijetno bivanje obiskovalcev in udeležencev olimpiade, ki bo v Moskvi leta 1980. Pričakujejo, da bo takrat v glavnem mestu Sovjetske zveze okoli 100.000 tujcev.

BONN. Na nedeljskem „poletnem praznovanju“ na vrtu kanclerjeve palače Schaumburg je bil med mnogimi predstavniki javnega življenja, udeleženci filozofskega kongresa v Düsseldorfu in diplomati tudi Jugoslovčan Tomo Simunec, 35-letni visokokvalificirani klepar, zaposlen pri ljubljanski termiki in že 9 let na delu v ZR Nemčiji, ki si je počastitev zaslužil s pogumnostjo.

Konec maja letos je iz goreče hiše v Essnu rešil pet ljudi ter pri tem pokazal poleg hrabrosti tudi izjemno prisebnost. Še pred prihodom gasilcev je spravil iz območja nevarnosti zvečine omamljene starejše ljudi. V zahvalnem pismu je Katzor, župan Essna, dejal, da je Simunec lahko za vzor, kaj pomeni biti pogumen, kancler Schmidt pa se mu je oddolžil s povabilom na elitno prireditev.

TRIPOLI. 3. septembra (Tanjug) — ob deveti obletnici razglasitve Socialistične ljudske libijske arabske džamarije je bila v libijskem glavnem mestu vojaška parada, na kateri je govoril polkovnik Moamer el-Gadafi. Mogočno je potrdil svojo opredelitev za neposredno vladavino ljudstva in pozval delavce, naj napravijo konec birokraciji in izkoriščanju v državnih in zasebnih podjetjih. Delavci so se že ponoči odpravili nad tovarne in druge proizvodne enote, da bi prevzeli mezodno razmerje in postavili proizvodne odnose na temelje „zdraveževanja“.

BUKAREŠTA. Politično izvršni komite CK RKP je na včerajšnji seji ocenil, da so z dograditvijo hidroenergetskega in plovne sistema v Djerdapu na Donavi nastali pogoji za razširitev jugoslovansko-romunskih odnosov in za popolnejše izkoriščanje Donave. Ob tej priložnosti so poudarili pomen hidroenergetskega sistema Djerdap 2, saj bo po oceni politično-izvršnega komiteja prispeval k nadaljnjemu razvoju in pospešitvi gospodarskega sodelovanja med Jugoslavijo in Romunijo.

Politični izvršni komite CK RKP je tudi ocenil, da je djerdapski sistem najučinkovitejša romunska naložba, da se uvršča med najbolj rentabilne investicijske objekte na svetu ter da hkrati prispeva h gospodarski krepitvi območja, na katerem je zgrajen.

KALKUTA. Okoli petnajst tisoč ljudi je po nepotrjenih poročilih izgubilo življenje v eni najhujših poplav, ki je zajela okrožje Midnapur v Zahodni Bengaliji. Po vestih iz Kalkute, so zadnje dni videli na stotine trupel. Uradno pa so iz okrožja potrdili, da je porušenih okoli dvajset vasi, mnogo naselij pa je odtrgano od sveta. Približno pol milijona ljudi je brez strehe.

Indijska vojska se je napotila na območje katastrofe, pa ji tokovi ovirajo promet z ladjami, helikopterji pa so odvrgli živila za poplavljenca.

150-letnica rojstva Leva Nikolajeviča Tolstoja

Ves kulturni svet praznuje v teh dneh 150-letnico rojstva enega največjih ruskih pisateljev. 28. avgusta 1828 se je rodil pisatelj velikan Lev Nikolajevič Tolstoj, ki sodi skupno z Dostojevskim h klasikom ruske in svetovne epske literature. S svojimi deli je Tolstoj dojel dušo in mišljenje ruskega človeka in naroda ter mu postavil nepozabljiv in večern spomenik. Svetovni javnosti pa je predstavil rusko družbo in deželo ter značaj tega ljudstva. Tolstoj je dvignil rusko literaturo visoko nad svetovno raven, njegova dela so že davno postala last vsega sveta.

Verjetno danes ni človeka, ki ne bi poznal veličastnih del kot npr.: „Ana Karenina“, „Vojna in mir“, „Vstajenje“ in številne druge Tolstojeve knjige. Kakor je v epski literaturi Tolstoj uvedel realistični slog pripovedovanja, tako je v svojih odskih delih, npr. v „Mači teme“ že uvedel naturalistični slog prikazovanja ruskih razmer, zlasti še kmečkega življenja. Pravilno se je pri bralcih že udomačil rek, da so Francozi v njihovi literaturi ustvarili človeka, Rusi pa da so mu vdahnili dušo. Znani nemški demokratični esejist Stefan Zweig je ob Tolstojevih delih zapisal: „Kdor vidi tako mnogo in gleda tako dovršeno, mu ni treba ničesar iznajti, kdor tako pesniško opazuje, mu ni treba ni-

česar izpesniti“.

V svoji oporoki je Tolstoj, zvest svojemu značaju in prepričanju, želel, da vsa njegova dela, književne stvaritve in vsakovrstni spisi po njegovi smrti ne bi bili nikogaršnjega zasebna lastnina, temveč naj bi jih lahko izdajali in ponatiskovali vsi, ki bi to hoteli.

To se danes tudi godaja. Skorajda ni nobene večje založbe na svetu, ki ob Tolstojevem jubileju ne bi izdala vsaj ene njegove knjige v novi nakladi. Pisatelj velikan iz Jasne Poljane, katero je tako ljubil in jo šestokrat opisal v svojih delih in kjer stoji danes muzej njemu v spomin, je to tudi prav gotovo zaslužil. Samo v Sovjetski zvezi so doslej njegova dela izšla 2455 krat, na-

klada pa je doslej narasla na 218 milijonov! Za letošnji jubilej pa namerava znana in velika moskovska založba „Umetniška književnost“ izdati posebno izdajo zbranega Tolstojevega dela v 22 zvezkih. Zadnja izdaja zbranega dela je izšla leta 1965, nova pa se bo v marsičem razlikovala od stare izdaje in bo še bolj natančna in popolna. Tolstojevo pripovedno delo bo skupno z njegovimi dramami obsegalo 14 zvezkov. V 15. zvezku so njegove razprave in članki o umetnosti in književnosti, tri nadaljnje knjige vsebujejo njegovo korespondenco, v zadnjih dveh knjigah pa bodo prvič objavljeni tudi odlomki iz njegovega dnevnika. Vendar tudi ta ogromna izdaja ne bo popolna, ker je kratkomalo nemogoče izdati vseh Tolstojevih del, ker je bil silno produktiven. Tako hranijo v moskovskem Tolstojevem muzeju nad 170.000 strani, pisanih z njegovo roko! Velik del njegovih rokopisov hranijo še v številnih drugih muzejih in knjižnicah.

Ob letošnjem jubileju pa se v Sovjetski zvezi ne bodo spominjali le s knjižnimi izdajami, ampak bodo na številnih gledaliških predstavah tudi njegovo odsko delo ali dramatisacije njegovih romanov.

Tolstojeva najvažnejša dela, posebno še „Vojna in mir“ ter „Ana Karenina“ pa so posneti tudi na številnih filmih, s katerimi popularizirajo največja dela svetovne literature.

Inštitut za svetovno književnost prireja simpozij o ustvarjanju Tolstoja; na njem bodo sodelovali številni sovjetski profesorji, esejisti, kritiki in literarni zgodovinarji, navzoči pa bodo seveda Tolstojevci iz vseh delov sveta.

Ob letošnjem jubileju bo prav gotovo marsikdo segel po Tolstojevih knjigah, da bo več zvedel o svetu, človeku in samemu sebi — zato naj še dodamo, da se Tolstojeva dela v dobrih slovenskih prevodih seveda dobi tudi v „Naši knjigi“ v Celovcu.

Kongres slavistov v Zagrebu

Te dni je zbrano v Zagrebu nad tisoč slavistov iz vsega sveta. Tretjega septembra se je namreč začel VIII. kongres Mednarodnega slavističnega komiteja, ki bo trajal do jutri. To je peti povojni strokovni kongres tega komiteja: prvi je bil leta 1958 v Moskvi, sledila pa so vsakih pet let zasedanja strokovnjakov v Sofiji, Pragi in Varšavi. Tam so se slavisti tudi zedinili, da bi bil prihodnji slavistični kongres v Jugoslaviji. Ker je bil

že leta 1955 pripravljavni kongres Mednarodnega komiteja slavistov v Beogradu, je po principu federativne demokracije moralo slediti kot sedež kongresa drugo mesto. Sprva so kongres nameravali polovično odvijati v Zagrebu ter v Ljubljani, vendar to zaradi organizatoričnih težav ni bilo mogoče realizirati, saj se je prijavilo na ta kongres nad 1000 udeležencev. Tako bo v Ljubljani samo slavnostni plenum Mednarodnega slavističnega kongresa, katerega se bo udeležilo poleg jugoslovanskih strokovnjakov še okrog 40 znanih slavistov iz Evrope in Združenih držav Amerike.

Osrednja kongresna tematika je druga polovica 19. stoletja do danes, vendar bodo zastopane tudi teme iz starejših slovenskih književnosti. Doslej je pripravljenih okrog 840 referatov in komunikatov, povzetki le-teh pa so zbrani v dveh debelih knjigah, ki obsežajo okrog 1000 strani. Uvodni del kongresa je posvečen stopetdesletnici rojstva ruskega pisatelja-velikana Leva N. Tolstoja ter petinosemdesletnici Miroslava Krležje. Govorili pa bodo tudi o Otonu Župančiču in slovenski moderni. Sploh se bodo slavisti veliko ukvarjali z jugoslovanskimi slovstvi: tako bo Tine Logar referiral o slovenski dialektični metanotiji, profesor Kuno iz Sarajeva o jeziku muslimanske ljudske poezije v odnosu do standardnega jezika ter Boris Paternu o poetiki slovenskega narodnoosvobodilnega pesništva.

V Ljubljani pa bo poleg že omenjenih slavnostne seje MSK ob priliki njegovega VIII. kongresa tudi še odkrivanja izbora slovenske slavistike in posebne Tolstojeve razstave.

Podjunski „Samorastniki“ v ogledalu tiska

Nedavna uprizoritev „Samorastnikov“ v Podjuni, o kateri smo obširno poročali v zadnji številki, je bila v janosti splošno sprejeta in ocenjena kot ena najboljših prireditvev sploh. Le za koroški nemški tisk — če izvzamemo „Volksuille“ — te prireditve sploh ni bilo; molk o njej pa je še posebno zgovoren, saj je spet enkrat pokazal, kako določeni krogi na Koroškem „objektivno“ priznavajo obstoj dveh narodov v deželi.

V naslednjem pa ponatiskujemo poročila o prireditvi iz ljubljanskega „Dela“ in mariborskega „Večera“.

Naravna pristnost

Uspeh Mikelrove dramatizacije Prežihovih Samorastnikov v Podjuni na Koroškem — Jedro stalnega gledališča!

Joan Vilar in Gerard Philippe sta kmalu po drugi svetovni vojni z avignonskim festivalom sprožila veliko obdobje poletnih festivalov pod milim nebom in s tem iskanka vedno novih gledaliških prizorišč. Vsa Evropa je polti posojena z najrazličnejšimi kulturnimi uprizoritvami po najnevarnejših mestih in krajih. Najbrže pa letos nikjer ni bilo tako intimo pretresljive predstave na prostem, kakor so bili Prežihovi Samorastniki dne 26. avgusta v Spodnjih Vinarah pri št. Primožu na Koroškem. Predstava se je razvijala v naravnem amfiteatru izrazito slovenskega značaja: prostorno in čista jaza, ki jo ovalno obkroža skrivnostno gost gozd, se položno niža in niža, dokler se na dnu rahlo ne privzdigne v naravni odor. Na tem prizorišču je režiser Marjan Srienec, ki ga poznamo iz Messnerjeve televizijske drame Vrnitev, uporabil (hote ali nehoti) staro, v bistvu že srednjeveško obliko gledališkega prostora: simultane scene. In tako smo imeli pred seboj najrazličnejše kraje na obirskih pobočjih Karnic: poseko, kjer starka pripoveduje vsaki otročadi zgodbo o samorastnikih (njena pripoved naj bi bila okvir igre), skupno smrek, kjer se srečujeta Meta in Ožbej, studenec, kjer se Ožbej utaplja, njegov hudobni brat pa mu noče podati roke v pomoč... Pred nami je Karničnikova hiša, Hudabivniška bajta, graščina v Dobrli vasi in Jarna cerkev. Posamezne prizore, ki jim je Miloš Mikelin poskušal vcepiti večjo dramatičnost s tem, da je v Vrančevu pripoved vpletel nove razburljivo gledališke trenutke, vežejo razne filmske projekcije oziroma filmski intermezji. Vloga filma, ki jo režiserji že od E. Piscatorja uporabljajo (in zlorabljajo), je v Srienčevih zamisli dokaj svojstvena: gre za nekakšno moderno, žal ne do kraja izpeljano in domišljeno vlogo grškega zbora, ki komentira posamezne dogodke ali gledalce nanje pripravlja. Gre za povezavo med posameznimi prizori, ki bi bili sicer prehud in gledališki koncentraciji škodljiv tozoz, zdaj pa jih filmska slika dokaj posrečeno lepi v gledališko celoto.

Besedilo samo je v odskih oblikah pokazalo vso svojo čvrstost. Bilo je pa videti še neko drugo razsežnost, ki je pri branju nikdar ni mogoče tako očitno doživeti. Gre za izjemno krutost, za svojstveno barbarstvo, za sadistično brezsrčnost butaste družbe, ki jo hudabivška Meta s svojimi pankrti in svojo čisto vero v delo in življenje vsestransko premaguje. — Predstava sama je v bistvu prisposodba, ki nam v tragičnih zamahih slika podoba današnje Koroške, kjer gre za isto krutost, barbarstvo in brezsrčnost butaste družbe, kadar gre za pravice Slovencev. — Ker se zgodba dogaja v Podjuni in pod Obirjem in so igre gledale iste zvezde in iste obirske pagorje kot pankrte hudabivške Mete, ki jih je s tako prvinško silo opisal Vranec, je gledalce začarala sveža, živa in skorajda naravna pristnost.

Ta naravna pristnost je bila močnejša od igralske družine, ki jo je Marjan Srienec skušal s nenavadno vnojo privedi v prepričljivo igro. A čudno! Kakor bi ležala nad slovensko besedo in celo fizičnim gibanjem v gledališkem prostoru neka mora, kakor bi bili v gluhi lozi... Kljub ozvenjenemu slovenskemu besedu in ni zapela... večina igrancev jo je izgovorjala z nekakšno tesnobo v grlu in strahom v ustih. Ali se je družbeno stanje slovenščine na Koroškem tako globoko zajedlo v ljudi, da se njen izraz pozna celo v odskih govorici? Celu v igri? Celu v odski dinamiki? — Vendar pa je bil občudovanja vreden notranji napor igralske skupine, ki je odigrala predstavo, podobno Brechtovemu epičnemu gledališču in še bolj ljudskim igram, ki jih v čisto podobnem slogu in v simultanih prizoriščih z izredno gledališko ino igravo na Finskem.

Meta, slovensko mater Korajžo, je odigrala Sonja Banova, Ožbeja režiser Marjan Srienec, zelo pristno Karničnico Zinka Duplekova, teatralno Hudabivko Nevenka Sommergergerjeva, oblastnega Karničnika Miha Kap, odličnega župnika Franc Lipuš, gospoda na graščini Franc Polcor, zelo pristno sosedo Ana Urbanova in vrlo gospodinja Erna Riegelnikova. Volbenk je bil Pavle Dolinšek, starka, ki je pripovedovala povest o samorastnikih, pa Ljudmila Sienčnikova. — Igrala je še cela vrsta ljudi, med njimi seveda kup otrok, ki so v predstavo prinašali svojstven čar in svojstveno tragiko.

Ampak pustimo vnmor kritično poročilo oziroma kritične pripombe! Gre namreč za nekaj veliko pomembnejšega: v Trstu imajo (znamenito) Stalno slovensko gledališče. Na Koroškem Slovenci nimajo ničesar, kar bi naše ljudstvo stalno in korenito vezalo na gledališko kulturo. Miklova Zala, ki je prišla v nekakšno folklorno in tradicionalno ustanovo, kljub vseh svojih majiljivosti ne more odtehtati živga gledališča, ki bi moralo rasti in se rediti iz sodobne Koroške. — Okoli jedra vnetih gledališčnikov, ki so z brezmejnim trudom in samopremagovanjem pripravili zapleteno, zahtevno in po svoje nenavadno predstavo Prežihovih Samorastnikov, bi mogoče lahko zrasla skupina gledaliških vnetožev... Bilo bi naravno. Naravno bi tudi bilo, da bi počasi prerastla v polpoklicno in končno v poklicno gledališko ustanovo, ki bi Slovenci na Koroškem življenjsko potrebovali. Taka gledališka skupina, ki bi bila živ izraz slovenske kulture na Koroškem in živa vzmet med kulture tejnimi koroškimi Slovenci, bi bila lahko v ponos tudi demokratični Avstriji.

Jože Javoršek
(Delo, Ljubljana)

GLEDALIŠKI DOGODEK PRI ZAMEJSKIH KOROŠCIH:

Samorastniki na pristnih tleh

V soboto in nedeljo je igralska ekipa, izbrana iz ljubiteljskih gledaliških delavcev z različnih slovenskih koroških koncev, uprizorila Mikelovo dramatizacijo Prežihove novele Samorastniki. Gledališki dogodek, ki so ga sicer posvetili 70-letnici Slovenske prosvetne zveze v Celovcu in 85-letnici rojstva Prežihovega Vranca, je bil uresničen v pristnem okolju, torej na tleh, kjer se pri Vranecu dogajajo karniški grehi in hudabivške tegobe: v Spodnjih Vinarah v Podjuni. Tu nekje so se mogolite Krnice, tu nekje so je razpletala ljubzen Hudabivška Meta, ki so jo kaznovali na graščini v Dobrli vasi. Spodnje Vinare, naše prizorišče uprizoritve Samorastnikov, so blizu Dobrle vasi, kot so bile v omenjenih dveh dneh blizu številnim Slovincem, ki so si prišli s pristno željo po materini besedi ogledat slovensko gledališko predstavo.

Gledališki ansambel, ki je tako uspešno, s čutom za poezijo slovenske besede in s poslušam do človeško ter narodnostno v Prežihovih literarnih likih izvedel dramatisirane Samorastnike, je zbral režiser Marjan Srienec. Očitno je imel uspešno roko, saj so se posamezne gledališke moči in sposobnosti ubrano združile v smiselno izvedbo igre, ki se ni zaustavljala le pri dramskih ali literarnih poudarkih izpovedanega toka Samorastnikov, temveč je s posebno voljo iskala v tej igri tudi njeno socialno in narodnostno razsežnost.

Samorastniki in koroški izvedbi so zato postali pričevanje o narodu, o njegovi neuničljivosti in nepremagljivosti ter o tradiciji njegove kulture, ki jo je navezovanje znova dokazovala ter dokazala tudi sobotna in nedeljska uprizoritev. Predvsem je pomembno in za predstavo značilno, da je bila na prostem, kjer je prizorišče ponujalo več spektakularnosti, ki je pa Marjan Srienec ni izkoristil v njenem cenemem smislu, temveč jo je ujel v njeni intimi, v njeni ponatranjenosti, kjer so posamezni liki v sicer spektakularno bogatih uprizoritvenih ozrioma odskih razsežnostih dobivali svojestrano čustveno barvo in razdajali čar, ki nam je postal že kar neznan, kajti bil je narodnost, buditeljski.

Mikelnova dramatizacija Prežihovih Samorastnikov je gledališka vizualizacija novele. Miloš Mikelin jo je razdelil v šestnajst slik, ki pomenijo zaključnost posameznih dogodkov in opredelitev njihovega kraja. S tem je Samorastnike mogoče igrati nekoliko „filmsko“, kajti 16 slik lahko pomeni 16 kadrov. V Spodnjih Vinarah je seveda prišlo do take uprizoritve, ki jo je pravzaprav posrečeno omogočila tudi scena Saše Kumpa iz kranjskega gledališča. Kump je na velikem, nekoliko dvignjenem travnatem prizorišču postavil petero odskih objektov, kjer so se dogajale posamezne slike. Le svetloba žarometov je poteni ločevala ta manjša prizorišča in jih, gledano v celoti, združevala v tekočo, zmontirano „filmsko“ pripoved. Da je možna misel na filmsko zasnovno Mikelovo dramatizacijo, pravzaprav opozarja tudi sam režiser Marjan Srienec, da se je med menjavo slik odločil za filmski premar, to pomeni, da je na filmsko platno projiciral Mikelin napoved o dogodku v naslednji sliki.

Režija je bila potemtakem domiselna, podrtavajoča socialni in nacionalni pomen Samorastnikov, v svojih estetskih težnjah pa studiozna, kompleksna, vizualno preračunana in omogočajoče vtise, ki so nastali. Tudi igralski zbor, v katerem so brez dvoma dobro in premišljeno opravili svoje delo Sonja Ban kot Meta, Marjan Srienec kot Ožbej, Miha Kap kot Karničnik in Franc Lipuš kot župnik, je dialoge izgovorjal sproščeno ter uglajeno, tako da je Prežihov tekst zaživel pred gledalci v posebno pristnem duhu.

Kostume za uprizoritev Samorastnikov je izbrala Milena Kumrova iz Ljubljane, scenarij za filmske vlože je napisal Marjan Srienec, posnoma sta jih Jure Pervanje iz Ljubljane in Andrej Kokot iz Celovca, glasbeno pa je predstavlo opremil Oliver Tolban, prav tako iz Ljubljane.

Glede na uspeh sobotne in nedeljske uprizoritve Samorastnikov na slovenskem Koroškem ter glede na prizorišče, ki ga ponujajo Spodnje Vinare, si je mogoče želiti nadaljevanje gledališke dojavnosti, kakršno je tokrat začela neformalna skupina za uprizoritev Samorastnikov.

Vili Vuk
(Večer, Maribor)

Problemi preobrazbe današnje univerze

Prejšnji teden, od 28. avgusta do 2. septembra se je vršil v Dubrovniku 23. mednarodni seminar „Univerza danes“. Osrednji problem seminarja je bila preobrazba visokošolskega in univerze v sklopu s potrebami družbe. Pa tudi odnos med naukom in raziskavo na univerzah ter položaj in naloge študenta in študentskih organizacij so bile važne točke.

Večina univerz ima dandanes podobno velikanskih obratov, ki nimajo nobene prave povezave do zunanega sveta, do ostale družbe. To vsekar ni dobro in mnogi študentje najdejo po končanem študiju le nezadosten kontakt do ostale družbe, so odmaknjeni od delovnega ljudstva. Po drugi strani pa so ravno ti ljudje, te mlade generacije pomemben del tistih, ki se usposablajo pri svojem študiju za poznejši prevzem važnih, večkrat če ne večinoma vodečih funkcij na vseh področjih družbenega življenja. Vidimo torej, da sta problem današnje univerze in problem družbe enoten problem, eno tesno povezano z drugim. Problem odtujenosti univerze od zunanjega sveta pa tu di danes še ni v zadovoljivi meri rešen, čeprav se že od začetka tega stoletja premišluje in razpravlja o učinkoviti reformi univerz. Važen korak glede univerzne reforme je npr., da o vprašanjih, ki so uzakonjena kot vprašanja družbenega pomena, ne bodo več odločali profesorji in študentje sami, marveč tudi družba, zastopniki različnih poklicnih skupin iz ljudstva. Vsa družba, vse ljudstvo mora odločati o svoji

bodočnosti in dati se mu mora tudi dejansko možnost za to soodločanje.

Izobrazba je v družbi odločilnega pomena. Vsakomur pa se mora dati možnost za izobrazbo; često so namreč socialno šibkejši na slabšem tudi glede izobrazbe. Zato se mora univerza v svoji preobrazbi nujno boriti proti vsakemu izobraževalnemu privilegiju. Mnogo je tudi takih, ki poleg svojega študija tudi delajo. Ravno ta študij ob delu zajema predvsem študente iz socialno šibkejših družbenih slojev in predstavlja še vedno težjo alternativno pot študija. V celoti gledano je v vsaki študentski generaciji približno ena četrtina študentov ob delu. Od njih pa diplomira le vsak četrti oz. peti kandidat.

To so le nekatere hibe, ki jih bo morala univerza v svoji preobrazbi odpraviti.

Ljudski praznik gradiščanskih Hrvatov v čast pesniku Meršič - Miloradiču

Pred petdesetimi leti je umrl Mate Meršič-Miloradič, največji pesnik gradiščanskih Hrvatov. Njegovo delo je izrednega pomena za kulturno ustvarjanje hrvaške manjšine na Gradiščanskem. S svojim delom je vsekakor zgled več pisateljskim generacijam iz vrst svojih rojakov. Ob letošnjem jubileju je izdal gradiščanski PEN klub dvojezičen (hrvaško-nemški) izbor Miloradičevih del, hrvaško tiskovno združenje pa je natisnilo v hrvaškem jeziku njegova zbrana dela. Frakanava, rojstno mesto gradiščanskega pisatelja, je počastilo ta jubilej s slavnostno akademijo, v nedeljo 10. septembra pa bo v Klimpuhu osrednja množična prireditev, na kateri bodo nastopale razne folklorne skupine gradiščanskih Hrvatov, Madžarov in rojakov iz SR Hrvaške. Na programu pa je tudi slavnostni govor predsednika Hrvaškega kulturnega združenja dr. Iva Müllerja in recitacije Miloradičevih pesmi.

V zvezi s to kulturno manifestacijo gradiščanskih Hrvatov je treba opozoriti na dejstvo, da tudi na Gradiščanskem Hrvatli (kot na Koroškem Slovenci) niso enakopravni nemški večini. Hrvaščina je zapostavljena v predšolski in šolski izobrazbi, asimilacija se tako pričinja že v otroških vrtcih, nadaljuje pa se v šoli. Na sodiščih in v uradih pa je hrvaščina celo povsem izključena, pravtako pri radiu in televiziji.

Hrvaško kulturno društvo na Gradiščanskem je zato pozvalo vse gradiščanske Hrvate, da naj čuvajo svoj jezik in naj ne dopuste, da postane arhivski.

Lipovljanska srečanja

Pod tem imenom je bilo 26. in 27. avgusta v Lipovljanih, kraju na Hrvaškem, kjer v medsebojnem razumevanju in spoštovanju živijo pripadniki sedemnajstih narodnosti, srečanje narodov in narodnosti pod pokroviteljstvom delovne organizacije INA nafta - plin. Na povabilo prireditvenega odbora se je srečanja udeležila tudi najmlajša folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Ze-

lezne Kaple. Bili so edini predstavniki iz zamejstva.

Kljub dežju, ki je spremljal večerni program, se je na prireditvi zbralo okrog 3500 ljudi, kar pa jih ni motilo, da ne bi nastopov spremljali do konca. Že sama napoved folklorne skupine iz Zelezne Kaple je pri gledalcih izzvala buren aplavz. Uvodni govor pred nastopom je imel tov. Kuhar Peter sta-

rejši, ki je opisal težak položaj slovenske narodnostne manjšine na Koroškem. V svojem kratkem toda jednatem govoru je omenil moč in voljo narodov in narodnosti Jugoslavije pri razvijanju bratstva in enotnosti. Na drugi strani pa z grenkobo v srcu orisal položaj Slovencev na Koroškem, kjer po pisanju nekaterih časnikov ni prostora za življenje dveh narodov. Dež in dežniki v rokah gledalcev niso bili ovira, da ga ne bi pozdravili z velikim aplavzom. Folklorna skupina mladih nadarjenih plesalcev pa je s svojimi plesi enkratno navdušila.

Po prijetnem počitku v hotelu v Novski se je skupina z dodeljenim vodičem odpravila v Jasenovac, na kraj, kjer je med drugo svetovno vojno bilo zloglasno taborišče. Po ogledu muzeja je sledil ogled dokumentarnega filma o grozodejstvih nacistov in njihovih ustaških pomagačev. Videli so resnico, to pa je bilo dovolj, da jim je z lic izgubil nasmeh. Slišal sem fanta, ki je rekel tovarišem, da mu je o teh grozolah vojne pripovedoval že oče, vendar se mu je zdelo kaj takega nemogoče. Resnica pa obstaja, res pa je tudi, da ti ljudje še živijo. To, kar so počeli med vojno, jim ne moremo in ne smemo odpustiti še manj pa pozabiti.

Dobra volja se je vračala le počasi, vendar se je vrnila, ko so pred slavnostnim kosilom prejeli za udeležbo na srečanju lepo diplomlo. Čas ta večni priganjalec je tekel tudi tokrat. Slovo od gostiteljev je bilo prisrčno.

O tej nadarjeni skupini plesalcev narodnih plesov bomo še slišali, saj je sestavljena iz mladih članov, kar dokazujejo njihovi začetni koraki.

Jebart Vlado

Folklorna skupina SPD „Zarja“ iz Zelezne Kaple so je ustvarila tudi ob monumentalnem spomeniku v Jasenovcu, kjer je bilo med zadnje vojno zloglasno taborišče, v katerem so nacisti in njihovi ustaški pomagači zagrešili strašno zločino nad prebivalstvom.

Bače - Domžale

Iz Domžal v Sloveniji je prispela žalostna vest, da je tam po tridnevni bolezni umrla v 92. letu starosti gospa Neža Martinz rojena Müller. Pokojna je izhajala iz znane Fonarjeve družine v Bačah ob jezeru. Svoječas se je poročila v Lužnice v Kanalski dolini (sedaj Bagni di Lusniza pri Pontabliju-Pontebi), kjer je imel njen mož majhno domačijo in službo železničarskega uradnika. Zadnjih 18 let je živela pri hčerki v Domžalah, kjer je v najboljši oskrbi in ljubezni preživljala svojo življenjsko jesen.

Pokojna je bila dobro informirana o dogodkih na Koroškem in je z edinstveno pozornostjo do visoke starosti spremljala dogajanja v rojstni domovini. Ob grobu so se od po-

kojne poslovili s koroško pesmijo „N'mav čez izaro“, predvsem tudi zato, ker je bila tesno povezana s svojim rojstnim krajem, kejer je bil doma tudi skladatelj te pesmi.

Minulo jesen je zadnjič s svojim bratom in v spremstvu nečakov in nečakinj — zdravniki in inženirji na uglednih položajih — obiskala svoj rojstni kraj.

PODGORA PRI BOROVLJAH

Enakopravnosti koroških Slovencev v uradih ni

V ponedeljek, dne 28. 8. ob približno 16. uri sem imel opravka na pošti v Podgori. Ker se urad nahaja na dvojezičnem ozemlju, sem pozdravil v slovenščini. Uradnik mi ni odzdravil. Nato sem ga vprašal prav tako v slovenščini, če bi lahko telefoniral. Ker tudi na to vprašanje ni bilo nobenega odgovora, sem vljudo vprašal v nemškem jeziku, če uradnik sploh razume slovenščino. Zanimal je. Neglede na to, da je morda uradnik nam zatajil znanje slovenščine, ker je pač manjšini nenaklonjen, se mi je zazdelo krivično, da na poštenem uradu, ki oskrbuje občino, kjer je manjšina izredno močna, ni možno poslovati v slovenščini. To

dejstvo je spet en dokaz več, da člen 7 avstrijske državne pogodbe še ni izpolnjen, saj nam — slovenski manjšini — le-ta zagotavlja pravico uporabe slovenskega jezika v uradih, ki se nahajajo na dvojezičnem območju. Pri tem pa se pristojne oblasti tudi ne morejo izgovarjati na pomanjkanje delovnega kadra, ki obvlada poleg nemščine tudi slovenščino, saj imamo dosti mladih fantov in deklet, ki obvladajo tudi drugi deželni jezik — slovenščino.

Vsa ta dejstva kažejo, da naše prošnje ne ganejo oblasti. Nasprotno, aktiviste postavljajo pred sodišča, vrstijo se napadi na naše narodne organizacije in naše zavedne ljudi, naše športnike zmerjajo na tekmah, odklanjajo enakopravnost slovenskega jezika.

Zato moramo koroški Slovenci nujno vztrajati na zastavljeni politični usmeritvi enotnega nastopanja napram oblastem, kadar gre za izpolnitev člena 7, ter na poziciji vsestranskega povezovanja z demokrati večinskega naroda in tesne povezanosti z matičnim narodom. Treba bo vložiti še več naporov, kadar gre za gospodarsko, šolsko in predšolsko dejavnost koroških Slovencev.

Odločno moramo odklanjati poziv nekaterih naših nasprotnikov ločevanja koroških Slovencev po idejno politični plati. Posamezni člani slovenske narodne skupnosti so aktivni tudi v drugih političnih strukturah avstrijske javnosti, neglede na to pa jih moramo skušati pritegovati in vključevati tudi v naše vsakdanje kulturne, gospodarske, športne, mladinske in politične dejavnosti, ker pač vse to delo prispeva k obstoju naše narodne skupnosti in k temu, da bo v vseh dvojezičnih občinah, na vseh področjih zaživela dosledna enakopravnost slovenskega jezika, ker je tako zapisano v členu 7 državne pogodbe.

Feliks Wieser starejši

OBVESTILO

Zveze slovenskih izseljencev

Zveza slovenskih izseljencev obvešča, da bo imela v nedeljo 17. septembra 1978 s pričetkom ob 14.30 uri v prostorih gostilne „Pri potoku“-Bachelwirt v Dvorcu-Höflein [neposredno ob cesti iz Celovca preko Vetrinja proti Hodišam] svoj

REDNI OBČNI ZBOR

povezan s tradicionalnim

DRUŽABNIM SREČANJEM

DAN IZSELJENCEV, ko se vsako leto srečajo bivši pregnanci, da obudijo spomin na skupno trpljenje v času nacističnega nasilja, je hkrati tudi manifestacija zvestobe narodu in materinemu jeziku — torej vrednotam, za katere smo morali koroški Slovenci v najtemnejšem obdobju zgodovine našega ljudstva doprinesiti ogromne žrtve.

Tudi letošnji DAN IZSELJENCEV naj bi bil izraz naše nezlomljive življenjske volje in nepreslišna zahteva po uresničitvi vsestranske enakopravnosti našega človeka na celotnem ozemlju, kjer avtohtono živimo že dolgih 1300 let.

Zato prisrčno vabljeni vsi bivši pregnanci z družinami, prijatelji in znanci!

Zveza slovenskih izseljencev

Škofiče ob Vrbskem jezeru

Zadnji dan minulega meseca je občinski svet soglasno odobril dodatni proračun v višini 5.504.000 šilingov, v rednem in izrednem delu. Tako bo možno financirati nekatere nujne investicije kot vozilo znamke „Unimog“ (cena 635.000 šilingov)

in opremo za pluzenje snega. Z deželnimi sredstvi bo možno popraviti občinske poti in ceste, ki so jih letošnje nevihte hudo prizadele. Nadalje je v načrtu pregradnja stare poštne garaže v Škofičah in sicer v namene gasilskega doma. Občina bo prispevala 100.000 šil., gasilci sami pa iz društvene blagajne še nadaljnjih 200.000 šil. Denarno precej zahtevnejši je projekt kopalnice v Logu ob Vrbskem jezeru. Gradbena dela bo opravilo gradbeno podjetje Hitz. Ponudba (2.068.000 šil.) je bila nekoliko nižja od drugih. Tesarska dela za streho so mandatarji dodelili podjetju Wurzer iz Vrbe, cena znaša 736.000 šilingov. Za pokritje strehe in za kleparska dela bo treba odšteti 181.000 šilingov, kar odgovarja ponudbi firme Fleischmann & Petschnig iz Celovca.

Na občinski seji so spremenili tudi tarife za odvažanje smeti. Podjetje Seitz iz Hodiš, ki opravlja ta dela, je sicer želelo zvišanje od 10 na 15 šilingov za smetnjak, vendar so se na občini izrekli za kompromisno rešitev — za 13 šilingov. Seja je potekala v stvarnem vzdušju.

Slovensko planinsko društvo Celovec vabi člane in prijatelje na izlet na

PETZECK (3283 m) v Schobrovi skupini

v soboto, 9. in nedeljo 10. septembra 1978
Zbirališče in odhod ob 10. uri dopoldne iz Šentjakoba v Rožu (trg pred Posojilnico oz. gostilno Podgrad).

Dostop iz doline Debanttal. Prenočevali bomo v planinski postojanki Wangenitzenseehütte (2503 m). Od kočje do vrha 2 uri in pol.

Vzemite s seboj cepine in dereze.

Na dvojezičnem ozemlju — dvojezične otroške vrtce!

Pretekli teden smo Vam predstavili dejavnico na področju delovanja z otroci, Danico Kežar, ki v okviru kulturnega društva SPD „Danica“ skuša nuditi otrokom vsaj nekaj vzdušja otroškega vrtca. V škocijanski občini pa deluje še druga otroška skupina in sicer v okviru SPD „Vinko Požanec“, ki jo vo-

di Marija Hartman. V otroški skupini prepeva in igra 25 tako nemško kot slovensko govorečih otrok iz Škocijana. Udeležujejo se predvsem na področju pevskih nastopov pri materinskih proslavah, otroških dneh itd. Delovanje pa se ne omejuje samo na zborovsko petje ampak se otroci udeležujejo tudi z ročnim delom. Kot vse tovrstne skupine, tudi otroško skupino tarejo težave s prostori, tako da mora voditeljica pozimi delovanje ukiniti.

Tudi ta skupina predstavlja odgovor avstrijskim oblastem, ki so uradno izbrisale Slovence iz škocijanske občine, hkrati pa tudi odgovor na pomanjkanje dvojezičnega otroškega vrtca, ki je nujno potreben za nadaljnji razvoj otrok. Voditeljica se zaveda, da sama ne more nadomestiti strokovno vodene otroškega vrtca, ker ji manjkajo za to potrebni čas in specialna strokovna izobrazba. Mnenja je, da bi bilo zelo važno, da končno začne dvojezično poslovati tudi občinski otroški vrtec, kajti vsi vemo, da je občina Škocijan — kar po oblasti nočejo priznati — dvojezična.

Slovensko prosvetno društvo Borovlje vabi na

PEVSKI KONCERT

v nedeljo 24. septembra 1978 ob 14.30 uri pri Cingelcu na Trati.

Prisrčno vabljeni!

Povratek z maturitetnega potovanja po Jugoslaviji

V petek 1. septembra 1978 so se vrnili z maturitetnega potovanja po Jugoslaviji maturantje zvezne slovenske gimnazije v Celovcu. Potovanje je tudi tokrat pripravil republiški komite za vzgojo in izobraževanje v sodelovanju z inštitutom za geografijo ljubljanske univerze. Naši maturantje so ob tej priložnosti imeli možnost spoznavanja zanimivosti malične domovine Jugoslavije, spoznavali pa so tudi del jugoslovske stvarnosti.

Predsednika republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje Majda Polanšek je na koncu potovanja povabila udeležence maturitetnega potovanja na skupno kosilo, katerega se je udeležil tudi generalni konzul republike Avstrije v Ljubljani dr. Walter Lichem.

Tokrat je potovanje vodilo naše maturante v Brežice, Zagreb in naprej v Novi Sad. Načelje so spoznali še glavno mesto SFR Jugoslavije Beograd. Obiskali so še Titovo Užice, Višegrad, Sarajevo in Mostar ter si ogledali tudi Dubrovnik in Plitvička jezera. Na tem potovanju so se seznanili predvsem z družbeno ekonomsko ureditvijo SFR Jugoslavije, s samoupravljanjem v delovnih organizacijah in, kar je morda bilo še najbolj zanimivo, z rešitvijo narodnostnih vprašanj v Jugoslaviji. V okviru izleta so se srečali tudi z brigadirji na mladinskih delovnih akcijah in si ogledali razne zgodovinske zanimivosti, tako na primer spomenike žrtvam fašizma in narodno-osvobodilnega boja v Jugoslaviji.

Maturantje so bili vsi zelo navdušeni nad razvojem Jugoslavije, posebno pa še nad urejenostjo mednarodnih odnosov in rešitvijo manjšinskega vprašanja v Jugoslaviji.

Posodobljeni Brnik

Prvovrstno opremljeno letališče za zračne prevoze z vsemi kontinenti

Obnovljeno oziroma posodobljeno letališče na Brniku je postalo že večje okno v svet in to ne samo Slovenije temveč cele Jugoslavije. Po dvomesečnem trdem delu je dr. Anton Vratuša prejšnji četrtek otvoril prenovljeni Brnik in izrekel vse priznanje delovnim kolektivom, ki so v rekordnem času in natanko ob roku opravili delo, tako da je s 1. septembrom letališče po presledku dveh mesecev spet v polnem teku.

Otvoritvene slovesnosti se je udeležilo preko 2000 ljudi med njimi poleg dr. Vratuše tudi Milan Kučan, Mitja Ribičič, Marijan Breclj in številni drugi družbeno politični delavci in direktorji nekaterih jugoslovanskih letališč v državi ter zastopniki zamejskih Slovencev. Oba govornika: direktor letališča Ljubljana Franc Sever in dr. Vratuša sta izrazila priznanje samoupravno organiziranemu delu, ki je bilo prav v primeru gradnje brniškega letališča še posebno učinkovito. Dr. Vratuša je znanje, tehnologijo, organizacijo in odgovorno upravljanje primerjal z lokomotivo, ki vleče kompozicije in jim daje spopešek. Treba je zastaviti vse sile, je dejal dr. Vratuša, da na širši fronti ujamemo korak s sodobno tehnologijo, ki je ključ k stalni rasti proizvodnosti dela.

Z modernizacijo letališča Ljubljana smo napravili pomemben korak dalje v razvoju našega letališkega omrežja, je poudaril dr. Vratuša. Dobili smo prvovrstno opremljeno letališče za zračno povezavo z vsemi kontinenti. To je zelo pomembno, z ozirom na dejstvo, da je eden od najvažnejših pogojev za nenehen gospodarski in kulturni razvoj naše dežele prav čimbolj tesna povezava s svetovnim gospodarstvom. S tem je položen tudi trden mejnik na poti nadaljnjega razvoja slovenskega prometa. In prišel je ob pravem času, kajti pomikanje zadovoljive propustne moči slovenskih prometnic, že postaja ovira našega nemotenega ekonomskega razvoja in še posebej v izvrševanju vloge, ki jo ima za povezavo Jugoslavije s svetom posebno Slovenija. Saj čez naše meje vstopa ali izstopa 80 odstotkov celotnega tranzitnega prometa čez Jugoslavijo. Dr. Vratuša je zavzel stališče tudi do malih operativnih letališč, češ da bi le-ta privabila v Slovenijo tudi ljudi z ma-

limi letali, ki so vedno številnejša in katera sodobnemu človeku omogočajo hitro premeščanje iz kraja v kraj.

Posebnost ob otvoritveni slovesnosti prenovljenega ljubljanskega letališča je bil skok padalca z letala, ki je pristal s padalom natančno poleg slavnostne vrvice in predstavniku letališča Ljubljana-Pulj prinesel pozdravno pismo s čestitkami zveze letalskih organizacij Slovenije. Dr. Anton Vratuša je nato prerezal slavnostno vrstico, kar pomeni da je brniško letališče spet na razpolago letalskemu prometu.

Kot smo že omenili je bilo letališče zgrajeno oziroma modernizirano v rekordnem času dveh mesecev. V tem kratkem roku, ki je bil na razpolago, so vzletno stezo podaljšali za 300 m na 3.300 m in jo od obstoječe 45-metrške razširili na 60 metrov; njeno nosilnost pa povečali na preko 100 LCN, kar pomeni približno 100 ton pritiska na osi. S tem obsežnim delom so graditelji opravili del programa za pridobitev druge kategorije letališč (do pred kratkim je bila to prva). Za dosego predpisanih mednarodnih norm je bilo treba tudi izvršiti modernizacijo — stezo opremiti z najsodobnejšimi svetlobnimi, radionavigacijskimi in meteorološkimi napravami, ki zagotavljajo vse pogoje za varno, nemoteno in pravočasno odvijanje prometa pri vremenskih minimumih — to je 30 m navpične in 300 m horizontalne vidljivosti nad vzletno-pristajalno stezo (do sedaj 80/800). Z modernizacijo brniškega letališča se je le-to postavilo v vrsto tistih letališč sveta na katerih so zagotovljeni vsi varnostni, prometni in tehnični pogoji za formiranje blagovnega in potniškega zbirnega prometa po domačem, mednarodnem in medkontinentalnem programu. S temi sposobnostmi je letališče Brnik od-

tem delu sveta samo še dunajsko, Münchensko, milansko in atensko letališče, ni nobenih objektivnih, prometnih, geografskih ali kakršnihkoli drugačnih ovir, ki bi onemogočale vsaj takšen trend rasti prometa blaga in potnikov na ljubljanskem letališču, kot doslej. Prav govelo ni nobene večje ovire, da ne bi moglo ljubljansko letališče v tem delu Evrope postati pomembno tranzitno-potniško in blagovno vozlišče med razvitim in nerazvitim svetom, med vzhodom in zahodom, severom in jugom.

Če pomislimo da obstaja ljubljansko letališče na Brniku komaj pičlih 15 let in da je takrat bilo po kvaliteti na vrhu jugoslovanskih letališč, potem je treba ugotoviti, da se je med tem časom interes za zračne pletele ogromno povečal,

tako na področju osebnega in tudi tovornega prometa. Tudi hitrosti pristajanja in vzletanja so se podvojile, to je pomenilo prehod z batnih na letala z reaktivnimi motorji, prehod s 4000 metrov višine letenja na 12.000 metrov. Čeprav se je na področju izboljšanja spremenjenih pogojev le precej storilo — rekonstruirana in povečana je bila pristaniška stavba od 1500 na 4000 m² s kapaciteto do max. milijon potnikov na leto. Zgrajen je bil hangar, nov skladišni terminal, novo skladišče Petrola za gorivo kerozin in še mnogo drugih naprav — je bilo to zdaleka premalo.

Vsi ti napor in vlaganja niso zadovoljevali hitrega razvoja letalskega prometa, varnosti in kvalitete storitev, tako da je letališče Ljubljana že v letu 1975 pristopilo k izdelavi koncepta razvoja, to je rekonstrukcije in modernizacije letališča kot celote. Koncept razvoja letališča je bil izdelan na osnovi

strani razširjena za 7,5 metra, to je na 60 metrov širine in podaljšana za 300 metrov na skupno dolžino 3.300 m. Potrebno je bilo urediti tudi vse travnate varnostne pasove v širini 150 metrov levo in desno od osi steze kot tudi 1000 m pred vzletno-pristajalno stezo. Po programu, ki predvideva prehod letališča Ljubljana v kategorijo II je bilo treba modernizirati sistem osvetlitve vzletno-pristajalne steze, ki ima nalogo pomagati pilotu, da vzpostavi viden kontakt (močna svetila, ki prebijajo tudi meglo in oblake) in tako varno usmerja letalo proti stezi. Montiranih in vgrajenih je bilo preko 1100 svetilk in transformatorjev. Ob prekinitvah električnega napajanja iz omrežja sta v transformatorski postaji montirana dva agregata za rezervno napajanje. V sodelovanju z zveznim hidrometeorološkim zavodom so vgradili naprave za avtomatsko merjenje vertikalne in horizontalne vidljivosti (telemeter in vibilimeter), to so

detailnih analiz doseganjega razvoja prometa potnikov, letal in blaga kot tudi na osnovi razvojnih programov jugoslovanskih avio-prevoznikov. Upošteval se je tudi trend razvoja letalskega prometa v Evropi in na svetu. Vse to je služilo za izdelavo makro programa razvoja letališča do leta 2000. Sam razvoj so načrtovalci in graditelji razdelili na dve etapi, skladno z današnjimi in bodočimi potrebami. Prvo fazo, ki zajema rekonstrukcijo in modernizacijo je že končana — vsebovala je rekonstrukcijo in modernizacijo vzletno-pristajalne steze in pristaniške ploščadi ter modernizacijo svetlobno-navigacijskega sistema ter modernizacijo radionavigacijskih in meteoroloških naprav. V okviru teh del je bila obstoječa vzletno-pristajalna steza na vsaki

tudi prve tovrstne aparature montirane na jugoslovanskih letališčih. Istočasno s omenjeno rekonstrukcijo so na letališču adaptirali pristaniško stavbo, to je, razširili so mednarodno in domačo sortirnico prtljage. Posebej je bilo potrebno izvesti to adaptacijo zaradi letala DC-10, ki bo letelo preko letališča Ljubljana in prevažalo prtljago v kontejnerjih. Zato je bilo potrebno tehnologijo v sortirnicah prilagoditi tej potrebi.

Z vsemi temi pridobitvami so seveda dane nove in boljše možnosti razvoja letališča Brnik, katerega zmogljivost je trenutno 25 rednih poletoev na dan, ne upoštevajoč pri tem izrednih čarterskih poletoev, kar seveda naredi to številko še bolj interesantno.

JANEZ ŠVAJNCER

36

Pridi k potoku

„Potem pa hodiš z Dragico Flis. Ne zavidam jima, da se zanimata zate. Ko bi bila jaz mlajša, bi ...“

„Gospa Merhar, zdaj vas bom tudi jaz nekaj vprašal. Smem?“

„Pa ravno na to sem čakala. Spregovori, dragi človek!“

„Danes me ves čas kličete po imenu. Ali s posebnim namenom ali kar tako? Če me imate za zelenca, hočem reči za fanta, ki pestuje puberteto, čeprav je dozorel, le hudo motite.“

„Si vse povedal, Gregor?“

„Se ne. Nikar ne prehitujte dogodka. Moti me, da tolikokrat ponavljate, da ste v letih. Zdi se mi, kakor da mi zavidate mladost. Ne bom je ohranil za večno.“

Premisliva popolnoma trezno. No, vidite, komaj sem izrekel, že so se mi zamešali koraki.

Mladost je enkratna. Recimo. Ni pa zabetonirana in je obsojena na staranje. Temu sam pravim sprememba.

Iz otroka sem postal fant. Zdaj sem na najboljši poti, da postanem možki. Tudi mož in družinski oče, čeprav v to smer ne premišljam. Ostajam najrajši v stvarnosti.

Veste, saj vam bom rekel ti. Nikakor me ne moti razlika med najinimi leti. Ravnatelju tudi zabrišem pod nos ti, kadar me razkuri. Čeprav tudi v tem primeru ni niti najmanjša primerjava.

Zinke in Dragice sploh nisem nagovarjal, da bi mi morali kazati naklonjenost.

„Sva že bliže cilju,“ je olajšano rekla Zala Merhar. Na potki je stopila nekoliko nerodno, da se je zamajala v gornjem delu telesa. Gregor Šipek je o pravem trenutku ponudil pomoč in jo prijel. Ona pa je njemu vrnila tako, da se ga je oklenila in cmoknila na usta.

„No, no,“ je drhteče rekel Gregor Šipek, „gospa Zala,

toliko da nisi padla.“

„Gregor, hvala ti za pomoč. Vedela sem, da ti lahko popolnoma zaupam. Najbolj sem ti pa hvaležna, da si me tudi ti poklical z imenom.“

„Kaj sem pa rekel?“

„Gospa Zala si mi rekel. Izpusti tisto gospo, pa bo vse poravnano. Pridi, skuhalo ti bom kavico. Obema se bo prilegla. Ampak, da ne boš silil v mene! Veš, jaz sem poštena ženska. Nisem lahkoživka, o ne. Slišala sem že za mnoge in kar ne morem verjeti, da lahko pozabijo nase in se prepustijo moškimi grabljivim rokam. Jaz zmeraj pomislim: kaj če zapeljivec samo preskuša mojo trdnost in se mi bo potem smejal. Ne prenesem te sramote. Naj kažejo s prstom name. Veš, težko se je oprati madeža. Osta ne in že od daleč se vidi na obleki in obrazu.“

Rdeča lučka je prijetno napolnila prostor ob mizi, kjer je sedel Gregor Šipek. Bilo mu je prijetno, vendar nerodno. S kajo je zadimil in zasmratil zrak. Zala Merhar mu ni zamerila, celo sama mu je ponudila okrašeno izrezljano škatlo. Odprla jo je in rekla:

„Gregor, te cigarete hranim za boljšega gosta. Izvoli! Tudi jaz si bom prižgala eno.“

„Bom že jaz prižgal obema,“ je rekel Gregor Šipek in segel v škatlo. Ko je Zala Merhar odšla v kuhinjo, se je ogle dal po stenah s slikami in po tleh z mehko preprogo. Na mizi so v vazi dehtele rože. Ugibal je in jim iskal darovalca. V hipu si je nabral gube na čelu. Rože so ga spominjale na vrtnice, ki jih je prinesel mehanik Dolfe njemu in Ferencu Palirju v bolnišnico. Vprašal je tja skozi priprta vrata.

„Gospa Zala, kdo pa ti je dal te rože?“

„Sama sem jih nabrala na vrtu. Gregor, zakaj sprašuješ?“

„Nič, nič.“

„Dolfe mi je rekel, da je tebi in Ferencu Palirju prinesel vrtnice v bolnišnico. No, na tistem vrtu, kjer jih je natrgal on, sem jih tudi jaz.“

„Zajec je končno le skočil iz grma.“ Iz sobe je prihajal krohot.

„Zakaj se smeješ, Gregor? Ali visi kaka slika postrani?“

Preproga je čista, zjutraj sem jo stepala na vrtu.“

Gregor Šipek je prišel v kuhinjo in se zagledal v električno peč. „Moderno in na gube. Pritisniti in malo počakati. Stroj dela namesto človeka. Moj oče in moja mati sta gonila žrmlje in mlela koruzo. Drobno je bila moka, debelo zdrob. Eno za nas, drugo za pujsa.“

„Gregor, kam te je spet odneslo? Pozabi na žrmlje, midva sva tu in kavica bo vsak čas pripravljena. Boš malo smetane?“

„Pripravi, kakor hočeš. Ko boš prinesla na mizo, bom zmetal v sebe.“

Zala Merhar je postavila svetel pladenj na mizo, napolnila skodelico in dodala nekaj žličk smetane. Pomaknila je polno skodelico k Šipku in še sama prisledla. Srebala je kavo in ga gledala, da mu je vidno drhtela roka. „Kaj ti je, Gregor? To bova takoj pregnala. Popil boš malo močnega in že te bo minil spanec.“

„Samo pod pogojem, da boš tudi ti.“

„Seveda bom. S teboj že.“ Pomolčala je, poravnala prtiček na mizi in odmaknila svetilko. „Na zdravje, Gregor!“

„Na zdravje.“

„Reci mi Zala. Ti me ne boš nikoli razumel. Tu notri je tudi zame zdravilo.“ Poslovodkinja je namignila na polno steklenico. Potresla je vinjak, da je razburkano valovilo. „Samo šalim se.“

„Zala,“ Gregor Šipek se je presedel. „Nekaj skrivaš pred menoj. Dokler mi ne boš povedala, bom hud.“

„Nisem te videla huđega. Popijva. Morala sem čakati nate, da sem našla poslušalca. Nočem reči zvestega. Kolikor sem presodila, si mi kazal pozornost. Ni mi ušlo, da si me v trgovini iskal z očmi. Steklene stene in jaz za njimi.“

„Kako veš? Še res je,“ je pritrdil Gregor Šipek in zvrnil kozarec.

„Izkušnje v trgovski stroki.“

„Jaz se pa bojim stopiti v trgovino. Ali ni to zanimivo? Trgovci niste posebno izobraženi. Mislim, če vas primerjam s sabo, ki sem obiskoval učiteljske.“

„Ti si bil v knjigah, mi smo med ljudmi. Vsak dan srečujemo nove obraze. Pri tem se lahko marsikaj naučimo.“

Pepelka

(Kitajska pravljica)

Nekoč je živel v gorski naselbini poglavar, ki so ga domačini imenovali Vu. Poročil je dve ženi, ena od njiju pa je umrla in mu zapustila deklico z imenom Jeh Hsieh.

Deklica je bila pametna in je znala spretno delati zlate okraske. Oče jo je zelo ljubil, toda ko je umrl, je mačeha grdo ravnala z njo. Večkrat jo je nagnala sekati drva in jo pošiljala na nevarne kraje, da bi zajela vode iz globokih studencev.

Nekega dne je Jeh Hsieh ujela ribo, daljšo od dveh palcev, ki je imela rdeče plavuti in zlate oči. Prinesla jo je domov in dala v skledo vode.

Riba je bila vsak dan večja, dokler ni postala skleda premajhna. Zato jo je deklica spustila v ribnik za hišo in jo krmila s tem, kar si je prtrgala od jedi. Kadar je prišla k ribniku, se je riba dvignila na površje in položila glavo na breg, če pa je prišel kdo drug k ribniku, se ni prikazala.

To čudno ponašanje je opazila mačeha, ki je često čakala na ribo, toda riba se ni nikdar pokazala.

Nekega dne pa se je zatekla k zvižaji in rekla deklici:

„Ali nisi trudna od dela? Dala ti bom nov suknjič.“

Potem je ukazala pastorki, naj sleče staro oblečilo, ter jo poslala daleč proč, da bi zajela vode iz studenca.

Mačeha pa je oblekla dekličino obleko, skri-la v rokav oster nož, šla k ribniku in poklicala ribo. Ko je riba pomolila glavo iz vode, jo je mačeha ubila. Tačas je bila riba že daljša od desetih čevljev in, ko so jo skuhal, je bila mnogo okusnejša kot katera koli druga riba. Mačeha pa je zakopala ribje kosti na gnojišče.

Ko se je naslednji dan Jeh Hsieh vrnila in prišla k ribniku, je videla, da je riba izginila. Potem je jokala, dokler ni prišel z neba kuštrav človek v strgani obleki in jo tolažil, rekoč:

„Nikar ne jokaj! Riba je ubila mačeha, njene kosti pa zakopala na gnojišče. Pojdi domov, nesij kosti v svojo sobo in jih skrij! Prosi kosti za tisto, kar si boš želela, in želja se ti bo izpolnila!“

Jeh Hsieh se je ravnala po njegovem nasvetu. Kmalu je imela zlato, dragulje in tako dragoceno okrasje, da bi se razveselilo sleherno dekliško srce.

Na večer pred praznikom ji je mačeha ukazala, da mora ostati doma in paziti na sadovnjak. Ko je samotna deklica videla, da je mačeha odšla, se je oblekla v zeleno svileni jopico ter odšla na slavnje. Polestru, ki jo je spoznala, je rekla materi: „Ali ni ta deklica nenavadno podobna moji starejši sestri?“

Videti je bilo, da jo je spoznala tudi mačeha. Ko je Jeh Hsieh začutila, da jo opazujeta, je zbežala tako naglo, da je izgubila čevljev. Našli so ga ljudje, ki so odhajali s slavnja.

„Ali je samo to vaša prednost? Nisem popolnoma prepričan. Prej bi rekel, da so oči trgovcev uprte v kupca. Zaradi tega mu postane nerodno, ker je v bistvu izpostavljen in že skoroda v vlogi nekakšnega kandidata za lepota. Mislim, izpostavljen je javnemu ogledovanju. Vsaj mene se loti tak občutek. Zato se mi pripeti, da se bojim, kako bom vstopil in prikorakal do pulta.“

„Prihrani za drugič. Rajši zaplešiva in pozabiva na trgovce in trgovine.“ Zala Merhar je prižgala radio in razprla roki. „Ti je prijetno, Gregor? Reci mi kaj. Četudi molčiš, si mi všeč. Rada bi s teboj plesala vso noč. Jutri. Vsak dan. Ti ne veš, kako sem zapuščen. V trgovino sem prišla, da bi se otrsela hrupa v mestu. Sama ne vem, kaj hočem. Spremljajo me tvoje presenečene oči. Ti si pozabil, jaz ne. V trgovini sva se spoznala in prodajalka Dora ti je rekla, da sem vdova. Vzdrhtel si.“

„Mislim sem, da si poročena in da imaš moža in družino.“ „Imam Sonjico. Z njo me veže spomin na moža.“ „Nisem vedel. Prvič slišim. Hči Sonjica? Če je podobna tebi, je lepa.“

„Nikar se ne norčuj. Rekla sem ti, da prihajam v leta.“ „No, no. Zakaj se obtožuješ? Ti si v najlepših letih. Zenska si, da si lahko ponosna na svoje čare.“

„Se ne šališ? Nenadoma si postal zgovoren. Le povej, karkoli, rada te poslušam. In vesela sem, da si me začel tikati. Odrasla sva in je neumno oponašati mlade zaljubljenca. Midva nisva njim podobna. Kako sem sploh mogla ziniti kaj takega. Razumeva se pa in zelo mi je prijetno. Tudi tebi?“

„Tudi.“ „Zala Merhar je z eno roko izpustila mladega učitelja in segla po kozarčku. Dala mu ga je, vzela svojega in trčila z njegovim.“ „Popijva malo. Ali ni čudno, da vinjak spreminja počutje. Nenadoma se znebjim skrbi, ki me obletavajo. Toplota mi prihaja v telo in dušo.“

„Meni v srce. Bije mi hudičevo naglo.“ „Zdaj? Nisva mnogo popila. Ti preneseš več kot jaz.“ Gregor Šipek ni odgovoril. Moral si je priznati, da po-

Ko se je mačeha vrnila domov, je našla Jeh Hsieh, kako spi z rokami okrog drevesa. Nič več ni sumila, da bi bila lepa deklica njena pastorka.

UGANKE

**Ročice steguje,
jeziček navija,
po belih si prsih
znake nabija.**

(Ostrij st.)

**Zavija, zavija,
pa sploh ne zavije,
z istega mesta
nesrečo nam vpije.**

(Dobro st.)

**Z roko si odpiram
pot na severni tečaj,
poglem samo za ročaj.**

(Hladno st.)

**Nam celo zimo na glavi sedi,
poleti zaprta v omari čepi.**

(Polhova st.)

**Mož si jo zadrigne okoli vratu,
potem pa sama visi do pasu.**

(Krvavo st.)

VRAG - PASTIR

Veselo je klopotal v globeli med zelenimi smrekami in borovci Gradišarjev mlin. Enakomerno se je vrtelo vodno kolo, mlin pa je drobil zrna, da so potem mati iz moke spekli okusni kruhek ali pa skuhalo prijetno dišeče žgance. Vsak dan se klopota mlina glasno odmevalo po gozdni tišini, a ponoči je navadno počival tudi mlin.

Nekega večera se je nekoliko zapoznel vračal domov sosedov Šiman. Ker ga je imel malo pod klobukom, je bil dobre volje, in se sam s seboj razgovarjal. Ko pride v bližino Gradišarjevega mlina, ga naenkrat vzdrami iz njegovih glasnih misli klic „hejo, hej, hej!“, kakor da kdo goni živino, ker je Šiman kar nato čul še pokanje biča.

„Kaj pa goniš?“, je zavpil Šiman in se čudil, kdo neki goni ob tej pozni uri živino tukaj mimo. Ni bilo nobenega odgovora, pač pa je završalo okoli njega, kot bi bil potegnil močan veter, okoli njegovih nog je nekaj stopicalo in cvililo, kakor da gre mimo njega cela armada miši, potem pa zopet pokanje biča in klic: „hejo, hej!“

Šiman ni bil strahopetec, ali zdaj mu je vendar postalo vroče. Dirjal je proti domu, kolikor so ga nesle noge. Ko se je zjutraj zbudil, ni vedel, ali se mu je o nočnem dogodku sanjalo ali je vse resnično doživel. Ker si o vsem nikakor ni bil na jasnem, je šel gledat na pot ob mlinu. V prahu je našel vse polno sledi, večjih in manjših, sledi miši in podgan. Zdaj je Šiman verjel, da je ves dogodek v resnici doživel, da se mu ni sanjalo.

Naslednjo noč je pogorel Gradišarjev mlin. Šiman je bil prepričan, da je prejšnjo noč sam vrag odgnal miši in podgane še pravočasno na varno.

(Koroška pripovedka)

slovodkinja zares mnogo prenese. Popila sta precej enako, pa ga bolj čuti od nje. Ona se drži vzravnano, sam bi najrajši sedel. Ozrl se je po sobi.

„Kaj pa iščeš? Ali si se naveličal plesati z mano?“

„O ne. Pogledal sem samo, da ne bi prevrnil stola.“

„Ne sprenevedaj se. Imam zdravilo zate.“ Zala Merhar je potegnila Gregorja k sebi na divan in mu šepnila: „Ti si ja nič ne upaš.“

„Prosim? Govori glasno, da te bom slišal in razumel. Nimava pred nikomur ničesar prikrivati. Sama sva in lahko počneva, kar se nama zljubi.“

„Misliš resno? Ampak, Gregor...“ Spet je utišala glas. „Ti se ja nič ne upaš.“

„Slišal sem te.“ je mirno odgovoril Gregor Šipek. Soba se je začela vrteti. Branil se je in uprl roke v mehko podlogo. Pod prsti je začutil vzmeti. „So jogijeve?“

„Kdo?“

„Vzmeti.“

Poslovodkinja se je zahihitala. „Malo se spoznaš na sodobno pohištvo. Nič ne gledaš reklam na televiziji?“

Gregor Šipek je odkimal. „Šolski televizor je pokvarjen. Rekel sem Špeli Hreščak: Ti si ravnateljeva namestnica. Daj popraviti televizor. Ze tako je dolgčas po večerih. Samo v gostilno ne morem hoditi. Zabil se bom, potem me boste pa vlačili po zobeh. Pokimala je, pa še zmeraj ni prišel tehnik. Jaz ga ne bom prosil. Ravnateljeva dolžnost je, da poskrbi za popravilo.“

Zala Merhar mu je zaprla usta. „Nehaj. Pozabi na televizor. Jaz sem ob tebi. Me nič ne čutiš? Vročje mi je, da bom zgorela.“

„Seveda te čutim. Naj ti dokažem, kako? Zala, ti me še ne poznaš!“ Zajecjal je. „Sram me je, ampak tebi bom priznal. Misli si o meni, kar hočeš. Do te sekunde še nisem imel nobene ženske. Govoril sem dekletom, med mano in njimi pa ni bilo nič resnega.“

Zala Merhar je vzdrhtela in komaj slišno dahnila: „Ni mogoče! Gregor, ne verjamem ti. Tak fant pa da ne bi imel

Na bližnjih otokih pa je bilo kraljestvo z imenom T'o Huan. Ker je imelo močno vojsko, se je raztezalo preko štiriindvajsetih otokov, njegovo vodovje pa je prekrivalo več tisoč lijev.

Prebivalci gorske naselbine so prodali čevljevček kraljestvu T'o Huan, kjer je prišel v roke kralju. Kralj je ukazal ženskam svojega gospodinjstva, naj ga pomerijo, toda čevljevček je bil za palec prekrakec celo tistim, ki so imele najmanjše noge. Potem so ga morale pomeriti vse ženske v kraljestvu, toda čevljevček ni bil nobeni prav.

Kralj je sumil, da tega čevljevčka sploh ni nosila ženska noga, zato je moža, ki mu ga je dal, zaprl in mučil. Nesrečnež ni mogel povedati, od kod je čevljevček. Nazadnje so položili čevljevček poleg ceste ter razposlali sle od hiše do hiše, da bi prijeli tistega, ki ima drugi čevljevček. Kralj se je zelo čudil.

Preiskali so vse hiše ter našli Jeh Hsieh. Morala je pomeriti čevljevček, ki ji je sijajno pristajal. Potem se je pokazala v čevljevčkih in v svileni zeleni obleki. Bila je kot boginja.

Poročali so kralju, kralj pa je dal privedi Jeh Hsieh in ribje kosti na svoj otok. Ko je Jeh Hsieh odšla iz naselbine, so mačeho in hčerko pobili leteti kamni. Vaščanom pa sta se smilili, zato so ju pokopali v grobnici, ki so jo imenovali „Grobnica nesrečnih žena“.

Kralj je povzdignil Jeh Hsieh v svojo prvo ženo. V prvem letu zakona je prosil ribje kosti za toliko jantarja in dragocenosti, da mu niso hotele več uslišati prošnje.

Tedaj je vzel kosti in jih zakopal tik ob morju s sto merniki biserov, opazil pa jih je z lato oblogo.

Ko so se mu vojaki uprli, je šel na tisto mesto, plima pa je kosti odplavila in do današnjega dne jih še niso našli.

ALOJZ GRADNIK

Plačilo za laž

Bil car mogočen je nekje in rekel nekega je dne:

„Kdor zlaže se, pa še tako, da koj porečem mu: ‚Oho!‘

to laž je nemogoča stvar! cesarstva pol dobil bo v dar.“

Pastir se prvi je zgasil in rekel: „Ko je bil še živ,

krepelce je imel moj ded, da takšnega ni videl svet.

Zalučal ga je do neba in sklatil z njim je roj zvezda.“

„Stvar nenavadna to pač ni,“ pastirju car odgovori,

„Moj ded imel je čedro, ta pa tako dolga je bila,

da ko je med zobe jo dal ob soncu je tobak prižgal.“

Pristopil drugi je — krojač. „Oprosti,“ rekel je šivač

če sem se malo zamudil, zamude te jaz nisem kriv.

Pri nas je včeraj bil vihar, tak, kakor še dozdej nikdar.

Bliski so švigali tako, da so razparali nebo.

Poslal koj pome je župan, da bi zakrpal tisto stran.

Zakrpal sem, precep zažil, zato pa sem se zamudil.“

„Zasluzno delo si zares opravil, ti krpač nebes,

a krpa tvoja ne drži, poglej, spel dež z neba rosi.“

In tretji, kmetič — siromak prestopil zdaj je carjev prag.

Pod pazduho tiščal je mož od vrbovine spleten koš.

„Kaj pa bi radi!“, ga vpraša car. Odgovori mu koj ratar:

„Ti si mi koš zlata dolžan, čas je, da dolg bo poravnani!“

„Dolžan jaz tebi!“ car vzroji, „in koš zlata! Laž vseh laži!“

„Pa dobro, če je res to laž, glej, da cesarstva pol mi daš!“

„Ne, ne“, premisli car se koj, „to res je, res dolžnik sem tvoj!“

„Če pa dolžnik si, koj ta koš mi z zlatom zdaj napolniš boš.“

In hočeš, nočeš, car moža obdaril s košem je zlata.

(Dalje v prihodnji številki)

Klubski seminarji - izobraževanje in dialog

(O delu in življenju naših študentov na Dunaju)

Počitniški posveti slovenske "študentarije" imajo že svojo tradicijo. Dunajski študentje so dobro znali izkoristiti taka srečanja za diskuzijo z narodnim zastopstvom, za notranji in zunanji dialog, predvsem pa so služili taki seminarji izobraževanju naše študentske mladine. Vrsta uspešnih seminarjev, na katerih so udeleženci temeljito prediskutirali zgodovinska in aktualno-politična vprašanja naše manjšine ter dostikrat izdelali konstruktivne predloge za reševanje posameznih naših problemov, opraviči ves trud organizatorjev.

Tudi za letošnji seminar, ki bo od 13. do 16. 9. v domu organizacije "Kinderland" v Goselni vasi, so napovedali prav zanimive teme. Med drugim bodo zastopniki raznih mladinskih organizacij s Koroškega, iz Slovenije in iz Trsta obravnavali perspektive in možnosti poenotenja mladinskega gibanja na Koroškem. To politično diskuzijo bo zaključil družabni del seminarja: prijateljske nogometne tekme in skupni kulturni večer mladinskih organizacij naj pomagajo vzpostaviti prijateljske odnose med našimi mladinci, ki jih preko različnih ideoloških nazorov vendar družijo skupen boj za naše na-

politike, ki na Koroškem nemško-nacionalno gospodari. Wagner se kvečjemu lahko spominja svoje preteklosti, vendar to še ne bo ustavilo naraščanje odstotka brezposelnih.

Na Dunaju pa imamo še druge Slovence: 4800 so jih našli Kreiskyjevi komisarji nekega 14. novembra, več celo kot ob Zilji in Dravi...

Kako to? — Naši študentje na Dunaju ne spijo. Ko so pripeljali s seboj na trg pred vladno palačo več tisoč dunajskih zaveznikov, jih je tudi "ON" moral poslušati in spoznati, da 7. člena ni požrla parlamentarna trojica, temveč da je še zmerom in prav zdaj "naša pravica". In povedali so mu, da on ni "ON", temveč tudi le "on". Kadar je bila politična nuja, pa so naši študentje zopet zbrali okoli sebe avstrijske demokrate; tiste in take, ki so nekaj vzeli pod streho Cankarja in skrivali Prežih.

KLUB SLOVENSkih ŠTUDENTOV NA DUNAJU

pol stoletja "narodne šole" naših študentov.

Leta 1923, torej pred 50-imi leti, so

Skupaj z drugimi antifašisti so se naši študentje v nekdanjem kacetu Mauthausen poklonili žrtvam fašizma

rodne pravice.

To pa naj bo tudi srečanje z udeleženci mladinske delovne akcije v Št. Primožu, kateri se bodo pridružili tudi dunajski študentje.

Mladina bo zopet pokazala svojo solidarnost pri izgradnji kulturnega doma. Gradijo pa tudi na Dunaju — naši študentje si urejajo v tem mestu lepe klubske prostore.

DUNAJ — tudi naš, slovenski!

Dunaj — to je zgodovinski duhovni center Slovencev. Naši največji kulturni stvarjalci so tu našli drugo domovino. Slovenski arhitekti, kot npr. Plečnik in Fabiani, so sooblikovali njegov zunanji obraz, literati kot Cankar in Prežih pa so mu postavili nepozabne, umetniške spomenike. Cesarski Dunaj je kot srednjeevropska metropola močno privlačeval kulturne ustvarjalce iz vseh smeri. Od vrhniškega klanca v avstrijsko industrijsko središče je dolga pot, a vseeno prekratka, da bi mogli Cankar in drugi pozabiti svoj samorastniški rod: nemalokrat so postali literarni odvetniki dunajskih delavcev. Napredna tradicija delavskega mesta je močno nagovarjala ravno revnega slovenskega delovnega ali študirajočega človeka. Prešeren in Levstik, Cankar in Prežih — vsi so na svoj način vnašali v slovensko kulturo in politiko napredne vsebine, ki so jih črpali iz spoznanja slovenske narodne bede in siromaštva dunajskih množic. Dunajska kronika — to je tudi zgodovina slovenskega trpljenja in zmag. V njegovih ječah so zapirali Prežih in druge, nastili so v morilnici blizu univerze obglavili 13 naših junakov rojakov izpod Košute in Obirja.

Dunaj je danes bivališče in študijsko mesto večine naših slovenskih študentov. Da ne pozabimo tistih, ki so iz različnih razlogov tudi po končanem študiju ostali v avstrijski prestolnici. Mnogi izmed njih so postali žrtve tiste

ustanovili slovenski študentje na Dunaju svoj klub; med pobudniki in organizatorji najdemo dr. Jožko Tisch-

erja ter pokojnega prelata dr. Blümla. Iz medvojne dobe nimamo dosti arhivnih zapiskov, v vojni pa se je več dunajskih študentov priključilo partizanom v koroških gozdovih. Svoje lastne prostore imajo študentje šele nekaj let. Pa še ti so postali pretesni, tako da jih zdaj preurejujejo. (Kdor jim hoče pomagati, vplača na konto štev. 5149 pri banki Zveze slov. zadrug, Pavličeva). Več kot sto se jih združuje v klubu na Dunaju in reci moramo, da kar pridno študirajo.

Ker je v slovenski gimnaziji socialna selekcija manj občutna kot v ostalih avstrijskih šolah, je tudi odstotek študentov, ki prihajajo iz nižjih slojev, znatno višji od avstrijskega povprečja. Kdor pozna socialni seslav naše slovenske manjšine, se temu ne bo čudil. Najbolj pereče je vsekakor stanovanjsko vprašanje, vsaj od tega časa naprej, ko je vrgel upravnik doma "Korolan" naše študente na cesto. Dve leti so se zbirali po kavarnah, se posveto-

vali na klopih v parku, preden da so mogli po dolgem in napornem delu odpreti svoje klubske prostore. Zalostna doganjanja 68. leta ob "korolanskem konfliktu" pričajo o cinizmu: tisti študentje, ki so z verno pobirali pri slovenskih starših po vsem Koroškem denar za gradnjo Korolana, so prvi ostali na cesti. Dolgoletne sanje slovenskih študentov o lastnem domu so se — komaj uresničene — spremenile v bolešno moro, ki traja vse do danes. Po 45 in več minut se vozijo študentje v svoj klub — ko bi ga lahko v svoji hiši imeli. To pa zelo boli. Tudi in posebno če pomislimo, kako težko je najti na Dunaju primerno stanovanje. Res bi želeli, da bi lastnik doma — Mohorjeva družba — končno ukrepal in izbral novo vodstvo, ki bi odprlo vrata za vse slovenske študente in se tako oddolžilo slovenskim staršem, ki so prispevali za izgradnjo tega doma. Konec korolanskega "saeculum obscurum-a" bo začetek nove dobe za slovenske študente in sploh za vse Slovence na Dunaju.

Naši študentje stanujejo skoraj v vseh mestnih okrajih, le v "najimnitnejših" jih ni. Kljub raztresenosti najdejo enkrat ali dvakrat na teden v 7. okraj, v Mondscheingasse 11, kjer ima klub svoj sedež.

Kaj študirajo? Večinoma se odločajo za "klasične" študijske smeri: za me-

"Nismo sami, demokrati so z nami" — po zaslugi KSŠ tudi na dunajskih cestah

gu sili študente v imenovane smeri. Saj niso otroci premožnih staršev. Prav zaradi tega jih restriktivna izobraževalna politika avstrijske vlade tudi močno prizadene. Študijske zaostritve ter zaostajanje štipendij za inflacijo to jasno dokazujejo. Tu pa je že skoraj naravna potreba našega študenta po povezovanju z nemškogovorečimi študenti. Tako je bilo tudi več klubšev izvoljenih na listah te ali one študentske organizacije v študentske gremije na univerzi. To povezovanje pa je doseglo svoj višek v razgibanosti manjšinske politike v zadnjih letih. Kakor že deloma prej iz socialnih nagibov, tako so se predvsem zdaj iz narodnopolitičnih nagibov približali naprednemu taboru na Dunaju in obratno.

Naloge in idejno-politične osnove dunajskega kluba

NALOGE IN IDEJNO-POLITIČNE OSNOVE DUNAJSKEGA KLUBA

Naloge slovenske študentske organizacije so začrtane tudi v klubskih pravilih: združuje naj vse slovenske študente in jih vzgoja v narodno zavedenem, demokratičnem in antifašističnem duhu.

Zavezništva pa ne razumejo kot "slogaštvo za vsako ceno", ne gre tu za kako nacionalistično misel, ki bi izvirala iz idejno-politične mlačnosti. To je načelo, ki ga kvalificira analiza danih družbenih razmer in izkušenj v slovenski zgodovini. Zavezniško širino zahtuje antifašizem, demokratičnost in priznavanje k 7. členu avstrijske državne pogodbe. Akcijska enotnost je torej — čeprav v omejeni meri, ker neče sama sebi nasprotovati — podvržena dinamiki notranje-klubskih diskusij. Poleg političnega delovanja v dunajski javnosti je glavna naloga kluba politično in kulturno izobraževanje slovenskega študenta, motivira in usposablja ga naj za bodoče delo v prid slovenske manjšine na Koroškem. Vsestranski klubski programi, delo v raznih kroških in ne nazadnje klubski počitniški seminarji služijo temu namenu.

Vedeti je treba, da je to delo za nas Slovence izrednega pomena. Taki mladi izobraženci, ki so narodno zavedeni, delavni, ki poznajo socialni čut in odgovornost, bodo najbolj mogli koristiti naši narodni skupnosti v Avstriji. Ob trudu dunajskih študentov smo torej polni upanja.

Kulturni krožek KSŠ je pripravil tudi recital protresljive partizanske lirike

dicino, ekonomijo, pravo, pri filozofskih vedah pa prevladujejo "pedagogi." Položaj na koroškem delovnem tr-

KLUB SLOVENSkih ŠTUDENTOV NA DUNAJU

vabi vse študente, dijake in maturante na

izobraževalni seminar

ki bo od 13. do 16. septembra 1978 v domu organizacije "Kinderland" v Goselni vasi.

PROGRAM:

- 13. 9. ob 9. uri dr. Tone Zorn: Delavsko gibanje in slovensko narodno vprašanje v dobi med plebiscitom in pogajanjimi za kulturno avtonomijo. Janko Malle: Vzroki in posledice ideološko-političnih vezi slovenskega narodnega vodstva z avstrofašističnim režimom (kratek pregled s prikazom nekaterih posameznih vidikov)
- 14. 9. gospodarska ekskurzija po Koroškem in po Sloveniji (odhod ob 8. uri)
- 15. 9. "DAN KLUBA" (naša politika in programi) zvečer: podijska diskusija o volitvah
- 16. 9. "Dan mladinskih organizacij" ob 9. uri: podijska diskusija o mladinskem delu na Koroškem popoldne: prijateljske nogometne tekme zvečer ob 20. uri pri Voglu v Št. Primožu: skupna in zaključna kulturna prireditev slovenske mladine. Sodelujejo: Kulturni ansambli iz Slovenije, Koroške in iz Trsta. Po tem sporedu zabava in ples.

Vsi prisrčno vabljeni!

V klubu je poskrbljeno tudi za razvedrilo in zabavo: Volkovi sestri radi zaigrata in zapojeta

RADIO - TELEVIZIJA

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

PETEK, 8. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Iz ljudstva za ljudstvo.
SOBOTA, 9. 9.: 9.00 „Pri nas na Koroškem“ (posnetki javne oddaje 7. 9. v dvorani celovškega radia) — 10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca.
NEDELJA, 10. 9.: 7.05 Duhovni nagovor — Naj pesmica naša darilo vam bo.
PONEDELJEK, 11. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Zborovska glasba.
TOREK, 12. 9.: 9.30 Pisani svet — 13.45 Celovski radijski dnevnik — Šport — Knjige za vas.
SREDA, 13. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Komorna glasba.
ČETRTEK, 14. 9.: 13.45 Celovski radijski dnevnik — Kdo je za koga? — Aktualna znanost.

JUGOSLAVIJA

PETEK, 8. 9.: 16.40 Šahovski komentar — 17.10 Poročila — 17.15 Velika predstava na dnu morja — 17.30 Maja Skowron — 18.00 Obzornik — 18.10 Pevski tabor 78 — 18.40 Izobraževalna oddaja — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Izvolite, kar naprej — 21.05 Razgledi: Antipodi — 21.45 Dnevnik — 22.05 Baretta — 22.55 Poročila.
SOBOTA, 9. 9.: 8.00 Poročila — 8.05 Profesor Baltazar — 8.15 Vrtec na obisku — 8.30 Trinajstletniki — 9.00 Dokumentarna oddaja — šopek z bodočo žico — Trimska televizija — 15.20 Poročila — 15.25 Nogomet Željeznica: Budućnost — 17.30 Obzornik — 17.45 Bengalski tiger — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Bajtarja — 20.55 Moda za vas — 21.05 Muppet Show — 21.35 Železnica — 23.25 Dnevnik — 23.40 625.

NEDELJA, 10. 9.: 8.25 Poročila — 8.30 Za nedeljsko dobro jutro: Domači ansambli — 9.00 625 — 9.20 Kapelski kresovi — 10.35 Viking Viki — 11.00 Hunterjevo zlato — 11.30 Kmetijska oddaja — 12.30 Šahovski komentar — 13.00 Poročila — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Dalga pot — 20.55 Stoletja že stoji čas na Massapulli — 21.25 Dnevnik — 21.40 Okrogli svet — 21.55 Športni pregled — 22.55 Poročila.

PONEDELJEK, 11. 9.: 9.00 TV v šoli — 17.15 Poročila — 17.20 Čarobna žoga — 17.35 Čudovita leta filma — 18.00 Obzornik — 18.10 Pota samoupravljanja — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oče Amable — Kulturne diagonale — 22.25 Dnevnik.

TOREK, 12. 9.: 8.45 TV v šoli Člani skupnosti, ali ste vedeli, električna napetost — 10.00 TV v šoli: Priradostovje, risanka, glasbeni pouk — 14.45 TV v šoli — 17.20 Poročila — 17.25 Glasbeni pejsaži Srbije — 17.55 Obzornik — 18.05 Pisani svet — 18.45 Po sledeh napredka — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Diagonale — 20.35 A. N. Tolstoj: Trnova pot — 21.55 Dnevnik — 22.10 Glasba takšna in drugačna — 22.50 Poročila.

SREDA, 13. 9.: 9.00 TV v šoli — 16.45 Šahovski komentar — 17.15 Poročila — 17.20 Deklica Delfina in Ilisca zvitorepka — 17.35 Poskočna domišljija — 18.00 Obzornik — 18.10 Na sedmi stezi — 18.45 Od vsakega jutra raste dan — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Film tedna Rachel, Rachel — 21.40 Majhne skrivnosti velikih kuharskih mojstrov — 21.50 Miniature: Gojmir Anton Kos — 22.00 Dnevnik.

ČETRTEK, 14. 9.: 8.55 TV v šoli — 17.10 Poročila — 17.15 Trinajstletniki — 17.45 Obzornik — 18.00 Profesor Baltazar — 18.10 Planine sveta — 19.20 Cikcak — 19.30 Dnevnik — 20.00 Oči kritike — 20.45 Retrospektiva TV drame — 21.45 Na zvezi — 22.15 Dnevnik.

AVSTRIJA 2

PETEK, 8. 9.: 18.00 Orientacija — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Portret — 19.20 Jaz Klavdij, cesar in bog — 20.15 Novo v znanosti — 21.00 Nava — 21.20 Washington — za zaprtimi vratmi — 22.05 Čas v sliki s kulturo.

SOBOTA, 9. 9.: 15.00 Zvezna vojska — dan letalskih poletov — 16.30 Turnir treh gradov — 18.00 Hans in Lene — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Brez nagobčnika — 19.30 Cafe Hungaria — 19.55 Galerija — 20.15 Teden kabareta Innsbruck 1978 — 21.10 Julian Bream — 22.00 Mi in renesansa.

NEDELJA, 10. 9.: 17.00 Dežela in ljudje — 17.30 O 9 (Dunaj) — 18.00 One hour With you — 19.15 Zadnja postaja Davson — 20.00 Bazar plošč — 20.15 Odkritelji — 21.05 Bralni znaki — 21.50 Brez nagobčnika.

PONEDELJEK, 11. 9.: 18.00 Songs Alive — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Odprave v kraljestva živali — 19.30 Igraj z nami harmoniko — 20.00 Zvezde gledajo na nas — 20.55 Veselje ob glasbi — 21.40 Čas v sliki — 22.10 The sleeping Tiger.

TOREK, 12. 9.: 18.00 Šolski poskusi in šolska reforma — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Novo v znanosti — 19.30 Veselje ob glasbi — 20.00 Središče sveta — 21.55 Čas v sliki s kulturo — 22.30 Klub 2.

SREDA, 13. 9.: 18.00 Francoščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 „Gradiščanska“ — 19.00 Evropa v 20. stoletju — 20.00 „Teobjektiv“ — 20.45 Z dežnikom, šarmom in melono — 21.40 Čas v sliki s kulturo — 22.15 Trailer.

ČETRTEK, 14. 9.: 18.00 Ruščina — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Bralni znaki — 19.30 Spotlight — 20.00 Science Fiction: Andromeda, smrtonosni prah iz vesolja — 22.15 Čas v sliki s kulturo — 22.50 Klub 2.

AVSTRIJA 1

PETEK, 8. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dunaj okrog 900 — 10.00 Na razstavi — 10.30 Klub seniorjev — 11.00 Oče, mati in devet otrok — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Le počakajte, da pride oče — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Stari — 21.20 TV prometni magazin — 22.05 Šport — 22.15 Rumeni Rolls-Royce — 0.10 Poročila.

SOBOTA, 9. 9.: 15.10 Gigi — 17.00 Športna obeceda — 17.30 Black Beauty — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.20 Pregled sporeda — 18.25 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Oscar — 21.50 Šport — 22.10 Počivališče hudiča — 23.55 Poročila.

NEDELJA, 10. 9.: 16.30 Slovesnost v Schallaburgu — 17.00 Listamo v slikanici — 17.20 Mačje veselje — 17.30 Viki in močni možje — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Staro rokodelstvo — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Kraj dejanja — 21.45 Šport — 21.55 Nočni izbor — 22.35 Teologija v pogovoru — 23.05 Poročila.

PONEDELJEK, 11. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Dežela in ljudje — 10.00 Gost pri Friedrichu Torbergu — 10.30 Gigi — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Golden silents — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.55 Ceste San Francisca — 21.40 Poročila in šport.

TOREK, 12. 9.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Songs Alive — 10.00 šolska oddaja — 10.30 Buster Keaton — odličnjak — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Živalski raj — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Miselno slikanje — 20.20 Njen priljubljeni šport — 21.25 Adolf Frohner — 22.10 Zvezde gledajo na nas — 23.00 Poročila in šport.

SREDA, 13. 9.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 šolski poskusi in šolska reforma — 10.00 Trgovski in prometno mesto Beljak — 10.30 Zgodilo se je v tem poletju — 17.00 Rešitelj v sili — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Mož v hiši — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Happy-end v septembru — 21.55 Poročila in šport.

ČETRTEK, 14. 9.: 9.00 Za predšolske otroke

— 9.30 Francoščina — 10.00 Obraz stotletij — 10.30 Happy end v septembru — 17.30 za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Prosim k mizi — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Šest oseb išče avtorja — 22.00 Poročila in šport.

RADIO LJUBLJANA

PETEK, 8. 9.: 4.30 Dobro jutro — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 9.30 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov in narodnosti — 10.15 Kdaj kam, kako in po čem? — 11.03 Znano in priljubljeno — 12.40 Pihalne godbe vam igrajo — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 Naši umetniki mladim poslušalcem — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Z opernih odrov — 19.45 Z ansambлом Veseli planšarji — 20.00 Stop pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.20 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Jazz pred polnočjo — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

SOBOTA, 9. 9.: 4.30 Dobro jutro — 8.08 Glasbena matineja — 9.35 Mladina poje — 10.15 Kdaj kam, kako in po čem? — 11.03 Dve sonati slovenskih avtorjev — 11.20 Svetovna reportaža — 11.40 Mi pojemo — 12.40 Veseli domači napevi — 14.05 Od arije do arije — 15.30 Vedre melodije — 16.00 Vrtljak — 18.05 Poletni divertimento — 19.45 Z ansambлом B. Adamiča — 20.00 Sobotna glasbena panorama — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Popularnih dvajset — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

NEDELJA, 10. 9.: 4.30 Dobro jutro — 8.07 Radijska igra za otroke — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 10.05 Nedeljska panorama lahke glasbe — 10.50 Glasbena medigra — 11.00 Poročila — 11.15 Voščila — 13.20 Za kmetijske pridelavce — 14.05 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — Studio Skopje — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Plesna glasba za vas — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

PONEDELJEK, 11. 9.: 4.30 Dobro jutro — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Ringaraja

Hanzej Umek - 50-letnik

V sredo 23. avgusta so škofiški pevci pod vodstvom Foltija Pavlišča Hanziju Umeku ob njegovi petdesletnici v pozdrav zapeli „Dober večer, Bog vam daj“. To je hkrati tudi uvod v prijetno družabnost, ki se je odvijala ob jedachi in pljači v krogu pevcev s slavljencem.

V imenu slovenskega prosvetnega društva „Edinost“ v Škofičah se je jubilarju za sodelovanje v pevskem zboru v prisrčnih besedah zahvalil predsednik Herman Jäger hkrati pa ga je prosil, da bi bil še v bodoče društvu v pomoč s ciljem, da bi se še naprej prizadeval za ohranitev naše lepe slovenske pesmi in govorce ter mu želel še mnogo zdravja in sreče.

Slovensko planinsko društvo v Celovcu vabi na

IZLET NA MAČENSKI VRH in KULTURNO PRIREDITEV

v nedeljo, 17. septembra 1978 Zbirališče: ob 8.30 uri pri gostilni Stouhütte v naselju Zavrh (Bärental) nato skupen vzpon z ljubljanskimi planinci na Mačenski vrh (1685 m). Po povratku v dolino ob 15. uri kulturna prireditev v kino-dvorani v Bistrici v R. Vodja izlela Blaž Gasser.

Prisrčno vabljeni!

Naši izletniki so se vrnili s Poljske

Prejeli smo razglednico s pozdravi in podpisi udeležencev s potovanja po Poljski. Od udeležencev izleta smo zvedeli, da je bil izlet izredno zanimiv in poučen. Njihova želja je, da bi takšne in podobne izlete prirejali tudi v bodoče. Posebna hvala velja magistru Štefanu Pinterju, ki je vestno pripravil turnejo in tako približe seznanil udeležence s posebnostmi te lepe dežele. Prireditelj izleta na Poljsko je bila Zveza slovenskih izobražencev, potovanje z avtobusom pa je izvedlo avtopodjetje Sienčnik iz Dobre vasi.

— 9.20 Izberite pesmico — 9.40 Vedre melodije — 10.15 Kdaj kam, kako in po čem? — 11.03 Za vsakogar nekaj — 12.30 Kmetijski nasveti — 14.05 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Izročila tisočletij — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansambлом Zadovoljni kranjci — 20.10 Operni koncert — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jazza — 24.00 Poročila.

TOREK, 12. 9.: 4.30 Dobro jutro — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.30 Iz glasbenih šol — 10.15 Kdaj kam, kako in po čem? — 11.03 Promenadni koncert — 12.40 Po domače — 14.05 V korak z mladimi — 15.30

Kmečka gospodarska zadruga na Brnci išče pomočnika.

Interesenti naj se javijo v poslovalnici osebno ali po telefonu: (0 42 57) 234. Predpogoj je voziško dovoljenje kategorije B.

Mozaik zvokov — 16.00 Vrtljak — 18.05 Poletni sprehod z našimi solisti... — 19.45 Z ansambлом Majmir Sepe — 20.00 Slovenska zemlja in pesmi in besedi — 20.30 Radijska igra — 21.36 Zvočne kaskade — 22.20 Skupni program JRT — studio Sarajeva — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Popevke se vrstijo — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

SREDA, 13. 9.: 4.30 Dobro jutro — 8.08 Glasbena matineja — 9.25 Zapojimo pesem — 9.40 Aktualni problemi marksizma — 10.15 Kdaj kam, kako in po čem? — 11.03 Po Talijinih poteh — 12.10 Veliki zabavni orkestri — 14.30 Voščila — 16.00 Loto vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Mladi mladim — 18.30 Slovenska in svetovna zborovska glasba — 19.45 Z ansambлом Jože Privšek — 20.00 Kóncert iz našega studia — 22.20 S festivalov jazza — 23.05 Literarni nokturno — 24.00 Poročila — Nočni program — glasba.

ČETRTEK, 14. 9.: 4.30 Dobro jutro 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola za višjo st. — 9.35 Narodne in ponarodele — 10.15 Kdaj kam, kdó in po čem? — 11.03 Uganite, pa vam zaigramo... — 12.10 Zvoki znanih melodij — 14.05 Pesmi Josipa Slavenskega — 14.20 Koncert za mlade poslušalce — 16.00 Vrtljak — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Bizet in Čajkovski — 19.45 Z ansambлом Milan Ferlež — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Majhen koncert Debussyjevih skladb — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Paleta popevk in plesnih ritmov — 24.00 Poročila — 0.05 Nočni program — glasba.

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi vabi na

SLAVNOSTNO PRIREDITEV OB 70-LETNICI OBSTOJA

v nedeljo 24. septembra 1978 ob 14. uri pri Rutarju v Žitari vasi.

Prisrčno vabljeni!

Posebna razstava v deželnem muzeju v Celovcu

V petek 1. septembra je direktor deželnega muzeja za Koroško dr. Piccattini odprl posebno razstavo „Žive Koroške narodne noše“. Na otvoritvi je bil navzoč tudi deželni glavar Leopold Wagner. Razstava naj bi bila nekakšen jubilej, saj je pred 25 leti v isti dvorani bil ustanovljen „Kärntner Heimatwerk“.

Na tej posebni razstavi si je možno ogledati najpomembnejše koroške narodne noše, med drugimi tudi podjunske, rožansko in ziljske, pri katerih je treba — tako so povedali na razstavi — še posebej omeniti vpliv slovenskih narodnih noš. Poleg tega je možno videti še, posebno nam koroškim Slovincem v drugem smislu dobro znane „Kärntner Anzüge“ in noše, ki so jih nosile „purgerske žene“. Razstavljeno je tudi nekaj knjig o koroških narodnih nošah, med drugimi tudi slovenska knjiga Alberta Siča „Slovenske narodne noše“.

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32 550 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje.

Udeležite se otvoritve brigadirskega tabora

Zveza slovenske mladine pripravlja od 11. septembra do 12. oktobra 1978 skupno s kulturnim društvom SPD „Danica“ gradnjo novega kulturnega doma v Št. Primožu v Podjuni. Gradnja se bo vršila v okviru mladinske delovne akcije, katero podpira mladina iz SFR Jugoslavije in mladina iz Avstrije.

K sodelovanju so bile poleg vseh slovenskih organizacij in društev vabljene tudi nemškogovoreče demokratične organizacije, ker hoče Zveza slovenske mladine v to akcijo zajeti koroškim Slovincem naklonjene sile in s tem ustvariti najširšo akcijsko enotnost. Zveza slovenske mladine hoče s to delovno akcijo opozoriti na to, da si znamo Slovenci sami pomagati, čeprav bi bila to dolžnost avstrijske države, da podpira težnje svojih manjšin.

Otvoritev brigadirskega tabora bo v ponedeljek 11. septembra 1978 ob 17.00 uri pri gostilni Wutte v Veselah.

ŠPORTNI VESTNIK

Zmagoslavje slovenskih moštev — pet nastopov - pet zmag!

V preteklem kolu nogometnega prvenstva pri mladincih, moštvi „pod 21“ in članskih ekipah je vseh pet slovenskih ekip polno ločkovalo. Začnimo pri Selanah. Moštvo „pod 21“ je nastopilo na tujem v Tehelcrah-Techelsberg in po razmehoma dobri igri zmagalo 4:2. Ekipa ima v svojih vrstah zelo mlade igralce in iz tega vidika je njihova zmaga še več vredna. Iz treh iger ima mlado moštvo Selanov pet točk in se nahaja v prvem delu lestvice. Enako število točk, to se pravi pet je zbralo iz treh iger prvo moštvo Selanov. Tokrat so nastopili v Celovcu proti vojakom HSV in po začetnih težavah zmagali s 4:2. Nanti Olip je v prvih minutah dosegel gol za Selane, toda še pred polčasom je HSV izenačil po napaki vratarja iz enajstmetrovke pa celo prišel v vodstvo. V tem obdobju so Selani zastrelili enajstmetrovko. V drugem polčasu je Peter Olip izenačil, tretji gol za Selane pa so si nasprotniki zabili sami. Malo pred koncem tekme je Stanko Olip premagal vratarja in s tem je bil dan končni rezultat 4:2. Selani so na lestvici za Krivo Vrbo z istim številom točk drugi. Prihodnjo

kdaj bo padel prvi gol za SAK. Tega pa so si gostje dali sami, potem ko je branilec previsoko podal žogo golmanu, ki je ni mogel več prestreči. Drugi gol za SAK je dal Rozman, tretjega pa Sommeregger, preden so gostje iz enajstmetrovke dosegli častni zadetek. V drugem polčasu je sledilo še pet golov slovenske enajsterice, vseh pet pa je zabil izredno razpoloženi Sommeregger Marko. Če bi SAK-ovi igralci izkoristili vse dane prilike, bi se rezultat glasil 15 ali 20:1. Toda 8:1 je tudi lep rezultat in s to zmago so SAK-ovci prevzeli po dveh kolih vodstvo v njihovi skupini.

Sledila je še igra prvega moštva, ki je bila brez dvoma višek tega uspešnega sobotnega popoldneva. Kajli s to igro, ki so jo slovenski nogometaši pokazali v prvih 45 minutah, se bodo prav gotovo potegovali za mesta v prvi tretjini lestvice. Še preden se je igralec Rojacha sploh dotaknil žoge, se je glasil rezultat 1:0 za SAK. Hobel je izkoristil nesporazum v obrambi in je z glavo premagal vratarja. Ni trajalo dolgo in SAK-ovi navijači so se v drugič razveselili. Po krasni

SLOVENSKI ATLETSKI KLUB

vabi na

nogometne tekme

v nedeljo 10. septembra 1978 na igrišču ASK, Ebenthalerstraße v Celovcu

- ob 9. uri: ASK mladinci — SAK mladinci
- ob 14.15 uri: Podkrnos „Pod 21“ — SAK „Pod 21“
- ob 16.00 uri: Podkrnos I — SAK I

Prijatelji nogometa prisrčno vabljeni!

nedeljo se bodo na domačem igrišču pomerili z ekipo Ulrichsberga.

Še bolj uspešno so bile enajsterice Slovenskega atletskega kluba. Mladinci so imeli v gosteh sovrstnike iz Kotmarje vasi. Igra je bila precej izenačena, gostje so imeli telesno premoč, katero pa so slovenski fantje izenačili z dobro igro in veliko borbenostjo. V prvem polčasu je SAK imel več od igre, nekaj pred zamenjavo strani pa je Kreutz z lepim strelom uknil nasprotnikovega vratarja. Drugi polčas je bil sličen prvemu, končna odločitev pa je padla potem ko je branilec Kotmarčanov nesrečno zadel žogo in dal avtogol. Pri slovenskih mladincih je zelo dobro igrala obramba, v napadu se vidi, da posamezni igralci niso vigrani, toda v naslednjih tekmah se bo ta položaj sigurno izboljšal.

SAK „pod 21“ je v soboto nastopil proti ekipi iz Marija Rojacha. Izgledi za zmago so bili zelo dobri, saj je ekipa sestavljena iz igralcev, ki so že igrali v prvem moštvu, in ki brez dvoma lahko igrajo v tem sestavu za prvo mesto v njihovi skupini. SAK je nastopil v sledečem sestavu: Mallo; Šmrečnik; Pandel; Hribar; Kristof (Waldhauser); Perč M.; Rozman; Kuper; Perč J.; Sommeregger; Zablantnik.

V prvih fazah igre so gostje iz Labotske doline pokazali, da njihov zadnji poraz ni bil slučaj, vprašanje je le še bilo,

akciji na levi strani je Wieser podal pred gol, tam pa je žoga z glavo prestregel Velik in jo poslal v mrežo. Lepa akcija — lepo zaključena! Po teh dveh zadetkih so gostje začeli igrati pretirno; sodnik, ki je bil izvrsten, je moral nekajkrat pokazati rumeni karton, toda gostje še niso začeli igrati bolj disciplinirano. Potem ko je Fera streljal na gol se je žoga odbila od roke nekega obrambnega igralca, sodnik pa je takoj prikazal na najstrožjo kazen, katero je Fera uspešno izvedel. Še pred polčasom je Fera ponovno iz enajstmetrovke povisal na 4:0, sodnik pa je izkličil ob tem tudi igralca Rojacha, ker mu je ta oplavdral.

V drugem polčasu igra ni bila več tako razburljiva kot v prvem, SAK-ovi igralci pa so predvsem skušali zadržati žogo. Takih napak kot proti Tinjam niso več delali. V obrambi je igral zelo suvereno Dodič, tudi Lampichler se je izkazal v nevarnih situacijah. Nasploh SAK tokrat ni imel nobene slabosti, v zadnjih fazah igre je SAK še nekoliko pritiskal in dosegel še dva gola. Enega je dal Hobel, drugega pa Zablantnik, po krasnem prodoru kapetana Waschitza. Poleg tega sta Fera in Velik po enkrat zadela le prečko.

SAK je nastopil v tej postavi: Dodič; Jakopič, Lampichler, Waschitz, Pandel J.; Fera, Golec, Wieser (Zablantnik); Velik, Hobel, Polanšek.

OPTIK ALLESCH

zdaj dvakrat v Celovcu

- Priesterhaus (poleg Posojilnice)
- Fleischmarkt 10

VAŠA STROKOVNA TRGOVINA ZA OPTIKO